



lm

02

Februar 2013

Årgang 149

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Krop og seksualitet

Far, mor og børn ...
Hvorfor vente?
Evangelister søges!

INDHOLD

LEDER

- 02 ET KONSTRUKTIVT SAMTALEKLIMA
Per Westh Jensen

TEMA

- 04 EN NY SKABNING
Peter E. Nissen
- 08 OG DE BLIVER ÉT KØD
Inge & Niels Jørgen Bøgel Lassen
- 11 HVORFOR VENDE?
Reidar Puggaard Poulsen
- 14 FAR, MOR OG BØRN ...
Ellen Esmarch & Carsten Hjorth Pedersen
- 17 SEKSUELT MISBRUG
Tove Larsen

EFTERTANKEN

- 21 DEPRI-KRISTEN?
Anton Vestergaard Braüner

FOR TROEN

- 22 DET GAMLE MENNESKE SKAL DØ
Jens Ole Christensen
- 26 GUD OG KÆRLIGHEDSSPROGENE
Erik Dahl

HORISONT

- 28 OM AT LÆSE I BIBELEN OG
BLIVE VED MED DET ...
- 29 SYNLIGE KRISTNE EFTERLYSES

ANDRE ARTIKLER

- 30 EVANGELISTER SØGES!
Søren Eriksen

BØGER

- 33 MISSIONAL KIRKE
- 35 FRELSE OG FORTABELSE

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis

redaktionens synspunkter, men redaktionen er

ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og

synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM

står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 260 kr. Unge under 30 år: 160 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

d@m@d@m.dk

www.d@m@d@m.dk

Redaktør

Ole Solgaard

Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning

tlf. 2327 1253, os@d@m@d@m.dk

Redaktionsudvalg

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, leder af Café Kilden, Herning

Per Westh Jensen, stud.teol, København

Lene Malmgaard, gymnasielærer, Aarhus

LEADER

ET KONSTRUKTIVT SAMTALEKLIMA

AF PER WESTH JENSEN

Så længe vi er uenige, er det relevant at overveje, hvordan vi diskuterer uenighederne på en konstruktiv måde.

For få år siden viste en undersøgelse, at de fleste mennesker i gennemsnit taler 10.000-20.000 ord om dagen. En stor del af de ord, vi siger i dag, vil være glemt i morgen. Men nogle af ordene vil hænge ved og bygge andre mennesker op, mens andre ord vil bryde ned. Når vi diskuterer med hinanden, skal vi arbejde på at bygge hinanden op.

Der er en lang tradition for at samtale og diskutere sig frem til, hvad Bibelens ord betyder. I tidens løb har debattører kaldt hinanden for mange mere eller mindre pæne ting. Martin Luther er et eksempel

på en mand, der ikke viger tilbage for at bruge grove betegnelser om andre mennesker.

Grunden til den hårde tone er vel, at der står så meget på spil, når vi taler om den kristne tro. Alligevel kan groft sprog ikke retfærdiggøres af et nok så vigtigt emne, og det er hverken hensigtsmæssigt eller nødvendigt.

Svært at være i stue sammen

Én ting er selve ordene. En anden ting er samtaleklimaet. En kendt tv-journalist har sagt, at teologer er nogle af de dårligste til at debattere, fordi de tager uenighederne meget personligt og kan have svært ved at være i stue sammen bagefter.

Det er naturligvis en påstand, der må stå for journalistens egen regning, og som for-

modentlig ikke er et generelt kendetegn for teologer – eller kristne for den sags skyld. Men faren for, at der kan være noget om snakken er i det mindste en mulighed. Det skyldes, at kristne uvilkårligt involverer sig i diskussioner om kristne emner med hele deres person. Og så kommer uenighederne meget tæt på og kan let blive til personlige angreb.

Så længe der er uenigheder mellem kristne, er det derfor relevant at overveje, hvordan vi taler sammen om emner, vi ikke er enige om. Både *hvilke* ord vi bruger, og *hvordan* vi leverer dem til den anden person.

Og egentlig gælder det ikke kun i samtaler og debatter mellem kristne. Også over for mennesker, der ikke bekender sig til Jesus, vil det være afgørende at håndtere uenig-

Per Westh Jensen; Vi er i krig, men mennesker er ikke vores modstandere. Mennesker er vores mål



heder på den rette måde. Det kunne være i spørgsmål om abort eller synet på seksualitet.

Respekt for hinanden

Det er klart, at hårde ord godt kan have sin plads i vores samtaler. Jesus kan være meget direkte og næsten hård i mælet over for dem, han møder. Paulus kan også bruge skrappe vendinger i sine breve, når han mener, at evangeliet står på spil.

Der er bibelske eksempler på, at direkte tale, der kan være hård at lytte til, bør anvendes, når situationen kræver det. Sandheden skal ikke pakkes ind i uldne vendinger, men lægges åbent frem. Også når den er ilde hørt.

Løsningen er derfor ikke at gøre sandheden lettere at sluge ved at ændre lidt på den. Men samtidig bør vi undgå at argumentere for det rigtige på en forkert måde.

En af de vigtigste ting er at lytte til modstanderen og dennes argumenter. Respekterer vi, at der er uenighed, og at der er en mulighed for, at den anden kan have ret? Gives der f.eks. plads til, at unge mennesker, med gode argumenter, kan stille spørgsmålstejn ved den kirkelige tradition, de er vokset op i, eller bliver al debat lukket ned på forhånd?

Mange af os kan være fuldstændig overbevist om, at vi har ret, fordi vi har sat os ind i tingene og fundet svar på spørgsmålene. Men i den situation kan det nogle gange være svært at lytte til andre.

Der er intet galt i at være overbevist om noget. Men man skal stadig gøre sig umage med at lytte til den andens indvendinger og holdninger. Kun på den måde kan man tale ordentligt sammen og skabe et samtaleklima, der er opbyggende.

For eksempel er der stor forskel på at skrive læserbreve og at tale sammen. Af logistiske årsager er begge metoder nødvendige. Men i den skriftlige kommunikation er det vanskeligere at fornemme, i hvilken tone afsenderens budskab skal forstås. I en samtale kan kropssprog og tonefald bidrage til, at man lettere forstår hinanden.

Derfor er det vigtigt, at der ikke kun kommunikeres på skrift, men når det er muligt også i samtale.

Helt konkret er det en god idé at spørge sig selv, om man ville have sagt det, man skal til at skrive til personen, ansigt til ansigt. Og om jeg kan præsentere den andens synspunkter på en måde, så vedkommende selv kan genkende sig i dem? Hvis ikke, må jeg til at lytte bedre efter, hvad han eller hun siger.

Alt dette er grundlæggende samtaleteori. Men bruger vi det i praksis, når vi er uenige?

Hvad er målet?

Når vi er uenige, er det uhyre vigtigt at have målet for øje. Målet er ikke, at jeg skal have ret. Målet er, at mennesker skal kende Jesus. Målet er ikke at vinde diskussioner. Målet er at vinde mennesker.

Vi må gøre os umage med at forme vores ord, så dette mål kan opnås. Vores diskussioner må føre mennesker til Jesus.

Kristne kæmper ikke mod kød og blod, men mod åndsmagter, skriver Paulus. Det er ikke mennesker, vi kæmper imod. Det er en åndskamp.

Når vores mål er at vinde mennesker til Jesus, står vi altså i en kamp, der ikke vindes på menneskelig vis. Slaget vindes derimod ved bøn og evangelisation. Vi er i krig, men mennesker er ikke vores modstandere. Mennesker er vores mål.

Vi skal stræbe efter at blive enige, men så længe vi ikke er det, må vi tale sammen på en opbyggende måde. En måde, der fører mennesker til Jesus.

Det er ikke den rette lære, der frelser et menneske. Det er stadig Jesus, der frelser fejlbare syndere, der kommer til ham.

TEMA

En ny skabning

AF PETER E. NISSEN

Der fokuseres meget på kroppen i vores tid. Det ses tydeligt på det seksuelle område, hvor reklamer konstant misbruger vores seksualitet til at få opmærksomhed, og begrænsninger i seksuel udfoldelse betragtes generelt som ødelæggende for et lykkeligt liv.

Vi ser billeder af "ideelle" kroppe overalt i det offentlige rum og i medierne, og selv politikere på højeste niveau får foretaget ansigtsløftninger og vejledning i ydre stil og fremtræden.

Det betragtes i større og større grad som en menneskeret at kunne realisere sig selv gennem sin krop. Det er, som om der er en søgen efter en eksistentiel mening gennem seksualitet, og som kristne er vi ikke uden for indflydelse fra denne tendens.

I denne artikel vil vi lede efter et bibelsk svar på denne udfordring, og på hvordan vi som kristne bedst kan forholde os til den.

Skabelselsen som udgangspunkt
N.F.S. Grundtvig har kaldt mennesket "et guddommeligt eksperiment af støv og ånd". Det dækker meget godt beskrivelsen af mennesket, som det er beskrevet i skabelsberetningen. Mennesket er skabt af jord, og Gud "blæste livsånde i hans næsebor, så mennesket blev et levende væsen" (1 Mos 2,7).

Mennesket består altså grundlæggende af to forbundne elementer: jordisk stof og Guds livsånde. Denne livsånde er mere end bare bevidsthed om at være til. Mennesket er skabt i Guds billede med en særlig opgave til at herske over jorden og til fællesskab med Gud og hinanden (1 Mos 1,26-28).

Mennesket er skabt til to overordnede funktioner: til at regere og reagere på verden i overensstemmelse med Guds vilje og væsen (at "opfylde" den) og til at forplante sig gennem det intime fællesskab mellem mand og kvinde (1 Mos 1,28; 2,24).

I den ægteskabelige kærlighed, som finder sit ypperste udtryk i skabelsen af nyt liv gennem den kropslige forening – og i plejen af dette liv gennem ægteparrets daglige offer for hinanden og barnet – ligger der en dyb forbindelse til Guds kærlighed og væsen. Det er altså grundlæggende positivt, at en mand og en kvinde tiltrækkes af, ja begærer hinanden.

Når Eva fortæller, at hun har "skabt en mand ved Herrens hjælp" (1 Mos 4,1), ligger der en dyb forståelse af forbundetheden mellem Guds ånd, hendes livsånde og hendes krop. Krop og livsånde kan ikke skil-

Iagttagelse; Det er, som om der er en søgen efter en eksistentiel mening gennem seksualitet, og som kristne er vi ikke uden for indflydelse fra denne tendens

les ad, hvilket ellers er den udbredte tanke i antik græsk filosofi. Nøgenheden var en uproblematisk tilstand før syndefaldet (1 Mos 2,25), fordi den rene og ærlige intimitet mellem Gud, Eva og Adam var intakt.

Syndefaldets konsekvenser

Det var et resultat af syndefaldet, at der kom en fremmedgørelse ind imellem livsånde og krop, som dybest set har sin årsag i menneskets fremmedgørelse over for Gud ved samme lejlighed.

For mennesket var der en klar oplevelse af tab og skam i forhold til kroppen. Kundskab til godt og ondt førte til en negativ erkendelse af nøgenhed, for menneskets renhed og uskyld gik tabt. Nøgenhed er Adams argument for at gemme sig for Gud Herren, og Guds spørgsmål til Adam viser, at denne negative erkendelse af nøgenhed ikke kom fra Gud, men derimod var noget, Adam fik ind via den forbudte frugt.

I forbindelse med syndfloden fremstår begær tydeligt som en væsentlig negativ faktor i forholdet mellem menneske og krop. Gudssønnernes lyststyrede begær efter menneskedøtrene fik Gud til at begrænse menneskenes alder (1 Mos 6,1-3), og ud fra apostlen Peters undervisning fornemmer vi, at menneskenes synd før syndfloden

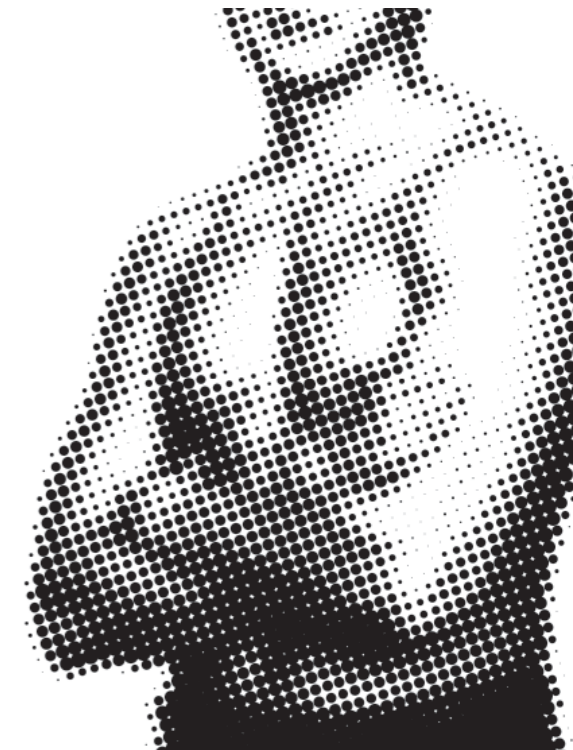
var forbundet med at hengive sig til udsvævelser og "smudsigt begær" – ligesom ved ødelæggelsen af Sodoma og Gomorra (2 Pet 2,4-10).

Dette er en grundlæggende konsekvens af syndefaldet. Et syndigt og ofte ustyrligt begær kommer ind som en del af det brudte forhold mellem ånd og krop. Det tager magten over mennesker og fører dem bort fra Gud (2 Pet 2,19f).

Paulus taler om, at den manglende anerkendelse af Guds autoritet førte til værelse af kroppen gennem lidenskabeligt begær, som dyrker skabningen frem for skaberen (Rom 1,18-32). Der går altså en linje fra at "kende godt og ondt" til det umættelige begær efter at dulme den smerte ved nøgenhedens skam, som fulgte med syndefaldet. En smerte, der dulmes de forkerte steder.

På trods af et pænt og behersket ydre vil mennesker grundlæggende være i denne situation, hvis ikke Gud får lov til at bryde den onde cirkel. Dette går tilbage til menneskets fremmedgørelse over for og fornægtelse af Guds livsånde i sig og den skabte dybe forbindelse mellem hans Ånd og menneskets ånd.

Budskabet i Romerbrevet 1 er, at mennesker vil nå længere og længere ud i en sådan >



Det betragtes i større og større grad som en menneskeret at kunne realisere sig selv gennem sin krop.

Nadver; I Jesu ofring af sin syndfrie krop ligger der en fornyende genskabelse af menneskekroppen, som vi hver især erfarer, når vi i tro og handling modtager Jesu legeme og blod

selvdestruktion, jo mere de benægter sig Guds herredømme.

Selvom denne artikel fokuserer på det seksuelle begær, skal det nævnes, at Bibels tale er bredere end det. Det syndige begær er en del af den menneskelige havesyge, hvor besiddelse af og magt over ting og mennesker er et misforstået middel til at skabe selvrespekt og selvværd. Men ligesom det seksuelle begær er havesygen umættelig. Det er virkelig at "udhugge cisterner, der slår revner og ikke kan holde vand" (Jer 2,13).

Som den Onde selv er havesygen nemlig frygtelig selvoptaget og mangler derfor grundlæggende kontakt med kærlighedens væsen. Kampen i det faldne menneske kommer til at stå mellem den selvopofrende kærlighed, udsprunget af Gud, på den ene side, og det selviske begær, udsprunget af Satan, på den anden side.

"Dette er mit legeme, som gives for jer til syndernes forladelse"

Et væsentligt element i frelsens mysterium er den fysiske indtagelse af Gud selv i nadverens sakramente. Ikke-kristne giver af og til udtryk for foragelse over denne form for "kannibalisme" i kristendommen (det gjorde jøderne allerede på Jesu tid – se Joh 6),

men forstår man principperne for, hvordan mennesket er skabt, og syndefaldets konsekvenser for forholdet mellem krop og ånd, giver det meget god mening.

Den brudte forbindelse mellem Guds livsånde og kroppen må genskabes, for at den onde cirkel kan brydes. I Jesu ofring af sin syndfrie krop ligger der en fornyende genskabelse af menneskekroppen, som vi hver især erfarer, når vi i tro og handling modtager Jesu legeme og blod i nadveren.

Fra Paulus' undervisning ved vi, at det syndige begær ("kødet") og ånden ligger i konstant krig med hinanden, og selvom vi har modtaget Guds ånd gennem troen på Kristus, er vi endnu ikke fri for det syndige begær (se Romerbrevet 5-8). Men netop gennem Kristi offer bliver vores krop og ånd fornyet og genskabt ud fra sakramentets tilegnelse.

Dette er også et væsentligt aspekt ved juleunderet. Gennem Kristi forsoning og troen på ham tager guddomsfylden plads på jorden og gør os "hellige og lydefrie" (Rom 8,28-30. Kol 1,12-23).

Den nye skabning

Paulus gør denne virkelighed radikal ved at påpege, at "er nogen i Kristus, er han en ny skabning" (2 Kor 5,17). Vores krop og ånd

er fornyet gennem Kristi gerning, og derfor er vi som kristne kaldede til at aflægge al adfærd, der er styret af begær (se listen i 1 Kor 6,9-11).

Paulus siger i samme forbindelse, at vores krop er "et tempel for Helligånden" (1 Kor 6,19). Ligesom vores krop fornyes gennem tilegnelsen af Kristus, fornyes vores ånd, ved at Helligånden skænkes os som nådegave. Denne fornyelse hænger sammen med opstandelseskraften, som er Guds genoprettende nåde i funktion i os (se Efeserbrevet).

Dette er en dødsproces, og der ligger heri et opgør med begær, og i forhold til det seksuelle ligger der en underordning af hinanden i kærlighed – i modsætning til herkertrang (Ef 5,21-33).

Når vores ånd og krop fornyes, ved at Kristus bor i os, er seksualiteten i bred forstand genoprettet til et liv i sundt fællesskab. Dermed genoprettes begæret som den positive kraft, der kan tjene hinanden i ægteskabet og dermed tjene den Gud, som skabte det. Når begæret bruges til at fastholde trofastheden i ægteskabet, er det noget godt og smukt.

Dette positive aspekt vil også være en del af den generelle længsel efter intimitet mellem mennesker. Det må vi ikke glemme



Peter E. Nissen, f. 1976

Mag.art i musikvidenskab 2005 og Master i teologi 2011

BA-studerende i teologi

Bor og arbejder i Community of the Resurrection i Mirfield, England

i vores tid, hvor seksualiteten ellers oftest præsenteres på en lummer måde. Derfor er det fint, at man bruger sin gudskabte længsel efter intimitet til at søge efter et nært fællesskab, der kan blive til et et livslangt forhold i troskab.

Kaldet til opgør med en begærlig livsstil

Vi befinder os i en tid, som synes at være domineret af begær. Efter mange årtiers nedtoning af det kropslige og sanselige til fordel for fornuft og kontrol, er pendulet svinget tilbage mod en dyrkelse af det impulsive og lystbetonede. Sådanne svingninger har der mere eller mindre altid været i kulturhistorien, men det nye er dels, at kristendommen fylder så lidt i samfundet, dels at påvirkningen fra medierne i retning af et ubehersket forbrugsmønster er enorm.

Disse to forhold skaber let en usund afhængighed og et forbrug af jordiske "for nøjelser", som dybest set ikke kan mættes. Når Gud ryger ud, forsøger man at fylde tomrummet ud med noget andet (jf. forholdet mellem krop og livsånde, der er beskrevet ovenfor).

I forhold til kroppen er forbrug af sex et vigtigt problemfelt, men det kan også være misbrug af mad, drikke eller forfængelig-

hed, hvor min smukke krop, mine gode evner og mit flotte hjem bruges til at hævde mig selv over andre.

Dybest set er disse tendenser udtryk for selvoptagethed – en manglende forståelse og erkendelse af det vigtige i fællesskab og hensyn til andre som forudsætning for et godt liv. Psykologisk set kaldes disse tendenser som adfærdsmønster *narcissistisk*, og det, som tidligere blev betragtet som en karakterafvigelse, er i vores tid blevet en folkesygdom.¹ Det er en væsentlig pointe hos Paulus, at vi er kaldet ud af en sådan livsstil til et liv i Ånden – Helligåndens fylde (Gal 5,24f).

Nådens kraft

Når dette er påpeget, er jeg godt klar over, at selv gudfrygtige og hengivne kristne må kæmpe med den syndige form for begær og afhængighed. Det er sikkert blevet en endnu større udfordring ikke at forfalde til den ene eller anden form for "doping" i dagens samfund.

Selvom det kan være tilfældet, må vi endelig ikke tro, at det altid er et udtryk for kristen lunkenhed og sløvhed at hænge fast i de samme syndige tilbøjeligheder. Den hellige Paulus havde sin "torn i kødet", og vi må ikke være for hårde ved os selv, når

"kødet" ikke vil makke ret. Det hjælper som regel ikke. I stedet skal vi lære af Paulus' erfaringer og tilegne os Guds nådes kraft som det middel, der kan forny os. Det er et liv i åbenhed og bekendelse over for Gud, hvor vi bliver små, og han stor.

Som en del af dette kan det godt være, at vi må bide stoltheden i os og søge professionel hjælp til at aflægge et begærs mønster, som har taget overhånd. Mennesket er så viselig indrettet, at det er gennem kontakt og støtte fra andre, at vi sættes fri fra vores selvdestruktive adfærd. Dette er også med til at give det gudsskabte begær plads, hvor det hører hjemme. Livet som kristen er en løbende genoprettelsesproces, hvor vi dagligt giver Kristus lov til at forny vores sind og tanker.

Det er gennem kærlighed og nåde, at det rette forhold mellem krop og livsånde genoprettes. Når Guds nåde gør sin virkning i mit hjerte, bliver kærligheden virksom, og det rette forhold mellem livsånde og krop og mellem Gud og mennesker genoprettes.



¹ Se artiklen *Narcissisme er blevet en folkesygdom*, Kristeligt Dagblad, 30. november 2012.

TEMA

Og de bliver ét kød

AF INGE OG NIELS JØRGEN BØGEL LASSEN

At forlade, binde sig til og blive ét kød! I den rækkefølge og med de ord sætter Gud rammen for det seksuelle forhold mellem mand og kvinde i ægteskabet.

Men vor tids ubegrænsede samværsmuligheder og diverse former for prævention betyder, at det vel snarere er undtagelsen end reglen, hvis de nygifte ikke har levet åbenlyst sammen eller i det mindste fundet mulighed for at afprøve det seksuelle samliv inden ægteskabet.

Også blandt unge, som kalder sig kristne, kan man møde den opfattelse, at det er vigtigt at prøve "det" for at vide, at man passer sammen. En vielsesattest anses ikke for vigtig, hvis bare man har lovet hinanden at holde sammen. Og er sladder desuden ikke en ligeså stor synd?

Men den, der spørger sådan, ved ikke, hvad det er, man sætter på spil eller direkte mister ved ikke at følge Guds rækkefølge og ramme. Det er først senere, det går op for én. Og selvom Jesus tilgiver seksuelle synder, så må vi selv leve med konsekvenserne. En af dem kan være, at vi kan have svært ved at opleve det seksuelle samliv i ægteskabet som noget godt og fint. Sådan som det var tænkt fra Guds side.

En fantastisk gave

For det seksuelle samliv er en næsten ubeskriveligt vidunderlig gave til mand og kvinde. Alt andet godt og nært samvær kan vi dele med andre, det være sig venner, familie og børn, men det seksuelle samliv, det er bare os, når vi er allermest nøgne.

Det er at komme hinanden helt tæt i kærlighed, leg og nydelse og på en sådan

måde, som ingen andre nogen sinde ser eller hører os. Det er der, vi oplever, at vi bliver og er ét. Både fysisk og mentalt. Og det er også der, der kan slås bro over afstand og uoverensstemmelser. Fordi vi ikke er to, men ét legeme, som ønsker det godt for begge: *"Jeg er min elskedes, og han er min"* (Højs 6,3a).

Også selvom det ikke altid føles eller opleves sådan. Fordi vi alligevel er så forskellige. Og fordi forskellene kommer til udtryk i vores daglige samvær – og i forhold til og i det seksuelle samliv.

For vores seksuelle drømme og behov er forskellige. Ligesom lysten og de tidspunkter, hvor den kommer til udtryk, er det. Ikke mindst, når der også er børn i ægteskabet. Eller stress, sygdom og økonomiske vanskeligheder. Eller uoverensstemmelser i det hele taget. For bare at nævne nogle af

Sex; Er det virkelig så vigtigt? Ja, det tror og oplever vi, at det er

de områder, som især kan påvirke kvindens lyst og overskud. Og som manden gerne vil glemme for en tid – i elskov. Og give sin hustru mulighed for at glemme ved bare at tage imod det, han gerne vil give. Bare lidt. Mens kvinden oplever hans tilnærmelser som endnu et krav, endnu en opgave.

Forskellighederne, som vi måske tidligere har frydet os over, kan blive til anfægtelse og indirekte spørgsmål til Gud om meningen. Noget af svaret kan findes i syndefaldet, og slangen hvisler stadig sit forførende: Har Gud virkelig sagt? Og hvor det seksuelle både før og i begyndelsen af ægteskabet kunne opleves som noget af det vigtigste, kan spørgsmålet opstå: Er det virkelig så vigtigt med sex?

Ja, det tror og oplever vi, at det er. Og ikke bare, når vi elsker. Det påvirker resten af vores samliv, når vi har det godt sammen seksuelt. Så hvis det af en eller anden årsag ikke fungerer eller er gået i stå, må vi sammen arbejde på at få det til at fungere igen og ikke resignere eller acceptere, at det seksuelle er et overstået kapitel, så vi ender med at leve som gifte, men enlige.

Unddrag jer ikke hinanden

I en verden, hvor alt for mange ægteskaber ender med skilsmisse, er der et stort behov

for, at kristne er villige til at kæmpe for ægteskabet og hinanden. Vi er lys i verden, uanset hvordan vi har det. Men en lystigt brændende – og synlig – ild er et vidnesbyrd om den Gud, som ikke bare kalder os til at leve og holde sammen, men også ønsker, at vi skal have det godt med det – og vil hjælpe os med det. Mennesker omkring os har brug for at se, at de håb og drømme, vi alle har om den livslange og nære kærlighed i ægteskabet, er mulige. Uanset alder.

Så hvis lysten mangler, må viljen træde til. Der kan være brug for terapi, sjælesorg eller ægteskabskursus, hvis kommunikationen også er gået i stå eller går skævt. Men noget kan måske "bare" ændres, hvis kvinden er villig til at "slå hovedet fra" og lade manden give hende lysten tilbage. Kroppen er så fantastisk skabt, at det faktisk er muligt. Medicin er også en mulighed, hvis sygdom eller andre årsager, har givet manden problemer. Og vi kan sammen læse nogle af de mange gode og brugbare bøger, som er skrevet for (kristne) par, der gerne vil beholde "gnisten". Eller nogle af Poul Hoffmanns vidunderlige romaner, som på næsten overjordisk vis kan gengive os troen på kærligheden, som den var i begyndelsen. Da Gud skabte mennesket i sit billede – som mand og kvinde.

Et velfungerende sexliv er samtidig et værn imod Satans fristelser. Allerede for 2000 år siden advarede Paulus mod Satans virkekraft (1 Kor 7, 5), hvis mand eller kvinde unddrog sig hinanden. Fristelserne – og mulighederne for at udleve dem – er ikke blevet mindre siden. Hvis vi fejlagtigt tror, at vi er "fejdet og prydte" (jf. Matt 12,44), er vi måske ekstra sårbare, for der er tale om mægtige kræfter, som vi ikke bør undervurdere.

Hverdag og fest

Et velfungerende sexliv er ikke det samme som opfyldelse af alle ens drømme og forventninger. Allerede det første vers i Højsangen – *"Ville han blot give mig kys af sin mund"* – afspejler, hvordan den ene kan have ønsker og behov, som måske ikke deles af den anden. I stedet for at gå rundt og være skuffet eller frustreret over, at ægtefællen ikke er tankelæser, må vi derfor være villige til at sætte ord på fantasier og drømme. Men også villige til at acceptere det, hvis der er tale om behov, som ægtefællen ikke kan eller ønsker at opfylde.

Et velfungerende sexliv er ikke det samme som fantastiske orgasmer for begge parter – hver gang. Ligesom der er hverdag og fest og højdepunkter i vores liv uden for sove- ➤

Inge Bøgel Lassen, f. 1953

Læreruddannet 1980, PD i Dansk 2001
Lærer på Filipsskolen, Aalborg siden 1984
Forfatter

**Niels Jørgen Bøgel Lassen, f. 1954**

Jobkonsulent i Krifa



værelset, er der forskel på, hvad vi hver for sig oplever i sexlivet.

Store fælles eller individuelle forventninger kan være med til at højne oplevelsen, men kan også skabe et pres, som i sig selv bliver en blokering. Ligesom et selvoptaget krav om sex vil være det. Paulus opfordrer manden til at "have sin hustru *i hellighed og ære* og ikke *i sanseløst begær* som hedningerne, der ikke kender Gud" (1 Thess 4,5).

Et velfungerende sexliv handler om den måde, vi ser på hinanden i løbet af dagen. Den måde, vi taler til hinanden på. Den måde, vi rører ved hinanden. Og den måde, vi hver for sig behandler vores krop på. Højsangens kapitel 4 og 5 er en lang lovprisning af den elskedes hoved, øjne, tænder, læber, kinder, gane, arme, hals, bryster og ben.

Det er et Guds under, at vi som ægtefæller kan se på hinanden og vores måske ikke længere helt ungdommelige kroppe og bruge ord, der ligner Højsangens. Sige, tænke og mene: *Alt på dig er smukt, min kæreste, der er ingen fejl ved dig.* Men det kræver

også, at vi hver for sig plejer den krop, Gud har givet os. Vi skal ikke ligne evigtunge filmstjerner, men det er ikke ligegyldigt, om vi smager og dufter rent og indbydende.

Et velfungerende sexliv handler om "at kende". I den gamle oversættelse "kendte" Adam sin hustru; i den nye oversættelse "lå" han med hende. Og selvom det vel egentlig betyder det samme, dækker "kende" alligevel for os over noget større, dybere og bredere. Det er at kende den andens krop og sind og behov og reaktioner; og at komme det i møde, så vidt det er muligt. Og det er netop i det at kende og være kendt, at både jeg og min elskede er noget helt specielt frem for andre (Højs 5,9). På trods af alder og andre mangler. At kende er ikke bare noget, jeg gjorde engang; det er noget, der handler om nutid og fremtid. Noget, vi ikke bliver færdige med, før døden skiller os.

Jeg er min elskedes, og han begærer mig

I samlivet mellem mand og kvinde i ægte-

skabet er begær ikke synd, når det er den elskedes glæde og tilfredsstillelse, der er målet. På Wikipedia forklares ordet begær som en stærk længsel, der styres af en indre drift. Og ja, der er tale om indre drifter, men ikke om drifter, der i sig selv er en konsekvens af syndefaldet.

I Højsangen 7,11-13 står der: *"Jeg er min elskedes og han begærer mig. Kom, min elskede, lad os gå ud på landet, lad os overnatte mellem hennabuskene; lad os gå tidligt ud i vingårdene for at se, om vinstokkene har sat skud, om blomsterne har åbnet sig, om granatæblerne blomstrer. Der vil jeg give dig min elskov."*

Vores begær bliver påvirket af syndefaldet, og det sanseløse begær må vi værne os imod, men vi må frem for alt glæde og fryde os over, at Gud har skabt os sådan, at vi får lyst til at være sammen i elskov, og at vi dér har mulighed for at give og modtage den dyrebare gave, han har givet os. Opleve de skud og blomster, der springer ud, når vi deler den.

TEMA

Hvorfor vente?

AF REIDAR PUGGAARD POULSEN

Mange par vælger i dag at leve seksuelt sammen uden for ægteskabet. De fleste kristne er bevidste om, at det klassisk kristne syn er, at sex uden for ægteskabet er synd. I praksis er der dog en del, der indleder det seksuelle samliv før ægteskabet, og det bliver stiltiende accepteret af flere og flere. Så hvorfor egentlig vente med sex til ægteskabet? Hvad siger Bibelen?

Bibelen giver svar dels ved positivt at beskrive, hvad ægteskab og sex er, dels ved at beskrive, hvad der er seksuel synd. Det sidste kaldes i Bibelen for hor eller utugt.

Positivt syn på ægteskab og sex

I Matthæusevangeliet 19,5 kan vi læse no-

get af Jesus' undervisning om sagen. Han peger tilbage på skabelsberetningen og konstaterer først, at "Skaberen fra begyndelsen skabte dem som mand og kvinde." I skabelsberetningen lærer vi desuden, hvorfor Gud skabte dem som mand og kvinde:

- 1) De skulle blive frugtbare og talrige (1 Mos 1,28). Det seksuelle samliv er altså en del af det, vi kalder kulturbefalingen.
- 2) Beretningen konstaterer, at det "ikke er godt, at mennesket er alene" (1 Mos 2,18). Mennesket er skabt som et socialt væsen med behov for det nærvær og den intimitet, som netop samlivet mellem en mand og en kvinde kan give.

Som en form for konklusion på beskrivelsen af menneskets skabelse som mand og kvinde konkluderer skabelsberetningen:

"Derfor forlader en mand sin far og mor og binder sig til sin hustru, og de bliver ét kød" (1 Mos 2,24).

Altså, fordi mennesket er skabt som mand og kvinde, og fordi mennesket er skabt til at blive frugtbare og talrige, og fordi mennesket er skabt med behov for nærvær og intimitet, forlader en mand sine forældre og binder sig til sin hustru – og bliver ét kød. At blive ét kød kan fortolkes på forskellige måder, men den enkleste og mest ligefremme betydning af udtrykket er det seksuelle samliv. De tre dele, *forlade, binde og sex*, kalder vi tilsammen ægteskab.

Forlade, binde og sex

Mønsteret i skabelsberetningen er altså, at når man indgår ægteskab, skifter man social status. Det gælder over for foræl-





FOTO: SYC.HU

drene, som forlades, og det gælder over for ægtefællen, som man binder sig til. Man kan have sex i det skjulte, men ægteskab er offentligt. Ægteskabsindgåelsen er offentlig og bindende.

Offentlighed er naturlig for en bindende pagt. Ægteskabsindgåelsen er tegn til omverdenen og til parret selv om, at de nu har en ny status. Dér, i de nye sociale og betryggende rammer, hører det seksuelle samliv ifølge Bibelen til. I Jesus' undervisning fremgår det tydeligt, at ægteskabet ikke kun er noget, som to mennesker og evt. deres forældre bliver enige om, men at Gud er med i sammenføjnngen (Matt 19,6). Gud skaber så at sige ægteskabet som en forlængelse af hans oprindelige skabelse.

Hor og utugt

Gud har skabt os som seksuelle mennesker,

for at vi skal nyde det seksuelle samliv inden for ægteskabet.

Hor = ægteskabsbrud. Seksuelle forhold, der bryder ægteskabet, kaldes hor. Altså sex med en anden end den, man er gift med, eller hvis man ikke selv er gift: sex med en, der er gift med en anden. Jesus stadfæster det gammeltestamentlige bud "du må ikke bryde et ægteskab" (Matt 19,18). Ægteskabsbrud er altså synd.

For langt de fleste kristne er dette ikke overraskende, og de fleste vil også tilslutte sig denne holdning til ægteskabsbrud. Vi har en forventning om, at vores ægtefælle og mennesker omkring os respekterer ægteskabet. Utroskab er ikke ualmindeligt, men det bliver af de fleste kristne opfattet som synd.

Utugt = seksuelt samliv uden for ægteskabet. Utugt er i Bibelens sprogbrug en meget

Hvis et par elsker hinanden og måske endda har sagt til hinanden, at de vil leve sammen resten af livet, er det så ikke at betragte som et ægteskab, og kan det seksuelle samliv så ikke indledes uden vielsesattesten?

bredere betegnelse for seksuel synd og kan inkludere hor.

Seksualdriften før ægteskabet

Paulus beskriver i Første Korintherbrev 6-7, hvordan en kristen skal forholde sig til seksualdriften. Kapitler, som i høj grad tager menneskers til tider stærke seksualdrift alvorligt, og som giver konkret og praktisk vejledning til, hvordan vi skal udleve vores seksualitet på en god måde.

I den givne situation, som var forfølgelser af de kristne (1 Kor 7,26), anbefaler Paulus afholdenhed, men han pointerer, at det ikke er forkert at indgå ægteskab. Under alle omstændigheder er ægteskabet den eneste kristelige mulighed for at udleve sin seksualitet og det bedste værn mod utugt.

Løsningen er ikke at opsøge en prostitueret – det kalder han utugt (1 Kor 6,12-20).

Afgørende forskel; Man kan have sex i det skjulte, men ægteskab er offentligt



Reidar Puggaard Poulsen, f. 1975

Cand.theol. 2004

Landsleder for LMU

På samme måde, hvis lysten hos ugifte og enker bliver for stærk, så er løsningen ikke umiddelbart at begynde det seksuelle samliv, men at blive gift (1 Kor 7,8f).

Paulus peger kun på to muligheder: seksuel afholdenhed eller ægteskab. Sammenfattede kan man altså sige, at sex uden for ægteskabet er synd uanset omstændighederne.

Hvorfor er papiret så vigtigt?

Hvis et par elsker hinanden og måske endda har sagt til hinanden, at de vil leve sammen resten af livet, er det så ikke at betragte som et ægteskab, og kan det seksuelle samliv så ikke indledes uden vielsesattesten?

At indgå ægteskab er ikke kun at flytte sammen og have sex. Det har social og juridisk karakter, og derfor har det med offentligheden at gøre. I Danmark får vi papir på det, dvs. vielsesattest. I andre samfund og kulturer bliver ægteskabet indgået og "dokumenteret" på andre måder. Bibelen foreskriver ikke én bestemt måde, og ægteskabsindgåelse er ikke forbeholdt kirken. Et ægteskab indgået i en moské, en kirke eller på rådhuset er lige meget et ægteskab i Guds øjne.

For både Paulus og Jesus og deres samtidig havde ægteskabet social og juridisk karakter.

For jøder var muligheden for skilsmisser kendt, bl.a. fordi det bliver nævnt i Femte Mosebog 24. Muligheden for skilsmisse giver ikke mening, hvis ikke ægteskabet havde social og juridisk karakter.

Jesus taler med en samaritansk kvinde. Hun har haft fem mænd, men den, hun har nu, er ikke hendes mand (Joh 4,18). Når Jesus skelner mellem de fem første og så den sidste af kvindens mænd, forstås det bedst sådan, at hun har været gift med de fem første, mens hun "kun" lever sammen med ham, hun har nu.

"Papiret" hørte altså til i Jesus' og Paulus' ægteskabsforståelse, og derfor er det ikke nok, at to bliver enige om at leve sammen. Der skal offentlighed og juridisk forpligtelse til. Seksuelt samleje konstituerer ikke ægteskabet alene.

De svage og dem, der faldt

Det er ikke svært at argumentere bibelsk for det klassisk kristne syn på sagen. Argumenterne er ikke nye, men dog meget aktuelle, jf. indledningen – og bør gentages. Men det er vigtigt, at vi ikke stopper, når vi har fremført de bibelske argumenter. Kristne er forpligtet til at hjælpe og opmuntre hinanden til at leve efter Guds gode befalinger.

"Men se til, at jeres ret til at spise offerkød

ikke bringer de svage til fald," skriver Paulus (1 Kor 8,9). Det princip gælder også måden at være sammen på som kærestes. Der findes "stærke" par, som trods meget fristende situationer ikke lever seksuelt sammen. Men for hvert stærkt par er der mange svage! Ligesom nogle "stærke" kristne i Korinth principielt kunne spise offerkød, uden at det var synd, men burde undlade at gøre det for ikke at føre de svage til fald, sådan bør "stærke" par og det øvrige kristne fællesskab leve på en måde, så det ikke fører til fristelser og fald for ugifte par.

Mange ugifte par tager på ferie eller weekendophold alene eller sammen med andre. Ofte forventes det også, at de ugifte par deler værelse, når de er af sted sammen med vennerne eller besøger forældrene. Men kristnes stiltiende accept af en livsform, der fører til stærke seksuelle fristelser, er svigt.

Sex uden for ægteskabet er synd, og skal bekendes som sådan. Ligesom Gud tilgiver synd, bør også kristne tilgive og tage imod syndere. Ligesom det er en stor opgave for kristne at hjælpe hinanden til ikke at falde i synd, er det en stor opgave at få syndere til at forstå og mærke tilgivelsen. En kristen menighed bør være det bedste fællesskab at være i for tilgivne horkarle.

TEMA

Far, mor og børn ...

– Om at tale med sine børn og unge om seksualitet

AF ELLEN ESMARCH PEDERSEN OG CARSTEN HJORTH PEDERSEN

I Ud & Se fra januar 2013 siger skuespilleren Connie Nielsen: ”Når man vokser op som mormon, er der ikke noget, der hedder seksuel identitet.”

Vi tror ikke, det udelukkende er hos mormonerne, børn og unge kommer ud for dette. Det sker også i familier med tilknytning til missionsforeningerne pga. et kristeligt begrundet tabu i forhold til krop og seksualitet, som vi ikke finder bibelsk belæg for.

Fænomenet var nok mere udbredt for en generation siden. Men det er fortsat et problem, så der er god grund til at belyse sagen. Særlig i en tid, hvor selv små børn bombarderes med seksuelle indtryk fra TV, internet, reklamer og kammerater.

Egen afklaring om seksualitet

Skal vi kunne tale med vores børn og unge om de biologiske, mentale og etiske sider ved sex – og alle tre dele er vigtige – er den første forudsætning, at vi som voksne har et afklaret og bevidst forhold til vores egen seksualitet.

Hvis vi ikke kan tale med hinanden om sex – eller kun kan gøre det krampagtigt – er det ikke underligt, at det bliver svært at tale med børnene om det. Så det må man øve sig på. Man kan tale om, hvordan det var med seksuelle emner i ens eget barndoms-hjem. Man kan tale om forventninger, glæder og skuffelser i det indbyrdes seksualliv.

Det, man siger om sex til sine børn, må være underbygget af det, børnene ser og mærker i hjemmet. Vi kan f.eks. hjælpe børnene og de unge ved ikke at skamme os over vores egen krop, selv om den er ufuld-

kommen, og ved at tillade børnene at mærke deres egen krop både gennem fysiske udfordringer og ved at undersøge den.

Små børns nysgerrighed over for, hvordan far og mor ser ud fra Skaberens hånd, bør imødekommes så langt, at de af og til ser os nøgne; men det er også meget vigtigt at trække nogle sunde blufærdighedsgrænser. Det er naturligt, at halvstore børn bliver forlegne ved at se os mere eller mindre nøgne. Det skal vi respektere og indrette os efter.

Vi kan også hjælpe børnene, ved at de hører os tale indbyrdes om sex og krop, uden at det bliver pinligt eller grænseoverskridende. Eller ved at far og mor sætter ord på, hvorfor de slukkede for den film, hvor de syntes, at krop og sex blev fremstillet på en uanstændig måde.

Disse vigtige markeringer giver basis for at tale med små og store børn om sex. Men

Første forudsætning; At vi som voksne har et afklaret og bevidst forhold til vores egen seksualitet

det bliver ikke let af den grund. Erfaringerne viser, at det ofte kan blive noget ”enetaleagtigt”, når man taler med sine børn om seksuelle emner. Det gælder især, når børnene nærmer sig puberteten. Til gengæld tror vi, at vi skal holde disse ”enetale” i tro på, at børnene lytter godt efter, selv om de virker lidt forlegne.

Det kan også være en rigtig god ide at læse gode bøger sammen med børnene eller give dem gode bøger selv at læse i.

Grib anledningerne!

Så vidt muligt bør vi gribe de naturlige anledninger: Når datteren på 12 får tilbud fra lægen om vaccination mod livmoderhalskræft. Når sønnen på 10 har set noget på nettet, som han slet ikke kan forholde sig til. Når man sammen har set en reklame, som ”bare er for meget”. Når børnene kommer hjem fra skole og fortæller, hvad kammeraterne har sagt.

Oplever barnet en åben, men ikke blufærdighedskrænkende atmosfære omkring seksuelle emner, giver det god mening at sige tydeligt til sit barn, at det altid er velkommen til at komme og snakke med os om den slags. Hvis invitationen derimod er givet for at skubbe initiativet over på barnet, bliver den udtryk for forældrenes berø-

ringsangst og fejhed.

De sociale medier, diverse chat-fora og interaktive spil er en stigende udfordring. En pige på 11 år kan sidde ved sin computer og spille online – tror hun – mod en ukendt jævnaldrende pige. Men i virkeligheden er det en mand på 45, der langsomt drejer kontakten i seksuel retning med beskeder som: ”jeg forestiller mig, at du står foran mig kun iklædt et par trusser – som du nu tager af.”

Den slags er dybt krænkende og vanskeligt for en pige på 11 at forholde sig til. Vi må imidlertid se i øjnene, at vores pige kan komme ud for det, og skønt det er frygteligt, har vi pligt til at hjælpe hende til at få sat ord på det og forklare hende, hvad det drejer sig om, samt give hende støtte til øjeblikkelig at logge af, hvis noget lignende sker igen.

Prøv også at finde anledning til at tale med jeres halvstore børn – især pigerne – om påklædning, sminke og seksuelle signaler. Det er vigtigt at få talt med både drenge og piger herom, fordi kammeraternes, reklamernes og filmenes påvirkning kan være enorm. Vi må forsøge at hjælpe vores børn til ikke at sende uheldige signaler via deres påklædning og attituder. På den anden side skal vi heller ikke snakke så meget om det,

at det fremprovokerer en sex-fiksering, som slet ikke er til stede hos barnet.

Ofte opstår der også anledninger til at tale om sex før ægteskabet – måske i forbindelse med, at nogle kammerater begynder at prale af deres seksuelle erfaringer, måske i forbindelse med en fætter, som flytter sammen med sin kæreste. Som forældre bør vi sætte ord på den etiske holdning, vi har, og som er begrundet i Bibelen, over for vores børn. Men et nej til sex før ægteskabet må være kombineret med en positiv omtale af sex inden for ægteskabet, ligesom vi må nævne den fare for vores store børn, at man gifter sig alt for tidligt, ”bare” fordi man vil have sex med hinanden.

De forskellige alderstrin

Børnene er modne til at tale om seksuelle emner, når de spørger om dem og viser interesse for dem. Man skal derfor ikke presse på, før de er klar til det. Men børn i dag er tidligt klar til at tale om det, ganske enkelt fordi de møder mange seksuelle indtryk.

I 2-3-års alderen vil det ofte være naturligt at tale med børnene om den fysiske forskel mellem drenge og piger, mænd og kvinder. Hvorfor har drenge en tissemand, når piger ikke har? Det lille barn vil normalt være tilfreds med at få at vide, at ”sådan har Gud

Ellen Esmarch Pedersen, f. 1958Cand.mag. i dansk og historie
Højskolelærer, terapeut og foredragsholder**Carsten Hjorth Pedersen, f. 1955**Læreruddannet 1980, førstelektor i pædagogik 2006
Daglig leder af Kristent Pædagogisk Institut
Fritidsprædikant i LM

gjort det”, eller ”der findes to slags mennesker: dem med tissemand og dem med tissekone.”

Senere i børnehvealderen vil det være naturligt at tale med børn om, hvorfor mor har ”sådan en lille ble” på en gang om måneden. Og hvis en baby er på vej, kan man fortælle lidt om, hvordan sådan en kommer ind i mors mave. Man behøver ikke udbrede sig om, hvad et samleje er, men blot sige: ”Nogle gange ligger far og mor rigtig tæt sammen, fordi vi er så glade for hinanden. Så kommer der sæd fra fars tissemand ind i en revne mellem mors ben. Sæden møder nogle små æg inde i mors mave, og så kommer der et lille barn.”

I skolealderen vil der ofte blive behov for at uddybe nogle af de tidligere spørgsmål og svare på nogle nye, f.eks. om hygiejne, kønssygdomme, prostitution, kønsorganer og forelskelse. Atter gælder det om ikke at forcere en udvikling, men samtidig være så fortrolig med sit barn, at man kan opfange dets spørgsmål og nygerrighed. Sengelægningen er ofte en god anledning til at få snakket lidt.

Når børnene kommer i puberteten, er det vigtigt, at man forsøger at tale konkret om kvindelig og mandlig udvikling, menstruation, sædafgang, overgang fra barn til vok-

sen, forelskelse, seksualetik, pornografi, onani, prævention og seksuelle afvigelser.

Det er især vigtigt at tale med børn, som er kommet lidt ind i puberteten, om den følelsesmæssige side af den seksuelle udvikling, f.eks. at forelskelser kommer og går, og at der er forskel på kvindelig og mandlig seksualitet. Sidstnævnte indebærer, at piger normalt tænder på totalsituationen omkring en dreng: stemningen, samtalerne og mange dele af hans personlighed, mens drenge i højere grad tænder på pigens fremtoning, krop og udseende.

Her er det også godt, hvis man kan tale med sine store børn om forskellen mellem det romantiske kærlighedsbegreb, som fylder medierne, og den kærlighed, som er kendetegnet ved omsorg, troskab og hårdt arbejde.

Den svære praksis

Teenagere har især et stort behov for, at seksualitetens *relationelle og følelsesmæssige* dimension bliver berørt: Hvorfor bliver drengene pludselig interessante på en ny måde? Hvordan snakker man naturligt med en pige? Her skal vi ikke være for tilbageholdende med at tale om de ting, vi selv slo-ges med som teenager. For selv om meget har forandret sig siden da, er de grundlæg-

gende følelser af forelskelse, selvværd og usikkerhed de samme.

I vores samtaler med de større børn om seksualitet er det vigtigt, at det hele ikke kommer til at dreje sig om idealerne, men også om den svære praksis. Man kan f.eks. godt fortælle noget personligt om egne erfaringer fra teenageårene, uden at det bliver privat eller intimt.

Det er også let at have idealer om, hvor meget og hvad vi skal tale med vores børn om; men hvor er det ofte svært i praksis – enten fordi det er svært for os at sige noget, eller fordi vi får kludret i kommunikationen, eller fordi børnene bare ikke er parate eller villige til at snakke. Lad os ikke resignere, fordi vi ikke kan indfri idealerne. Men lad os leve i tilgivelsen og forsøge på ny.

TEMA

Seksuelt misbrug

AF TOVE LARSEN

De udtalelser, der verserer i pressen, om at ”der ikke er flere sex-overgreb i dag end før, men at der blot er mere fokus på emnet i dag,” holder med stor sandsynlighed ikke vand.

En undersøgelse fra 2008 blandt 9. klasses elever viser, at samlet set har 5 % af drengene og 22 % af pigerne været udsat for seksuelle overgreb fra jævnaldrende og/eller voksne. De overgreb, der kommer til offentlighedens kendskab, er kun en brøkdel af det samlede antal, fordi overgreb i den tidlige barndom ofte fortrænges fuldstændigt.

Vidtgående seksuelle overgreb, dvs. uønsket fysisk kontakt, oralsex, forsøg på eller gennemført samleje/analsex med jævnald-

rende og alle typer kontakt med voksne er rapporteret af 4 % af drengene og 17 % af pigerne.

Undersøgelser tyder på, at pornografien har en så stærk indflydelse på mennesker, at det medfører en øget voldelig seksuel adfærd. Og her tænkes på alle former for porno. Internettet har flyttet grænser for pornoens tilgængelighed, og desværre også flyttet grænserne for, hvor tidligt børn bliver udsat for porno.

Livsvarige traumer

I denne artikel vil det føre for vidt at gå i dybden med alle de begreber, der knytter sig til dette lidelsesfyldte felt, men centrale og forsømte felter vil blive berørt, så godt pladsen tillader det. Selvom oplysning om seksuelt misbrug er blevet meget mere

omfangsrig i de senere år, mangler de fleste ansatte på skoler og kommuner helt enkelt grundlæggende information og undervisning på dette område. Desuden er det absolut nødvendigt med undervisning om, hvordan vi gennem kvalificeret terapeutisk assistance kan hjælpe ofrene til at blive overleverede.

Information om, hvordan man håndterer krænkerne, mangler i endnu højere grad. Disse mennesker hører nok til noget nær den mest marginaliserede gruppe samfundsborgere, vi har, og selvom fængselsdommene sjældent er ret høje, er der efterfølgende tale om et liv i isolation, som absolut ikke er befordrende for disse menneskers rehabilitering.

Overskrifter om nye sexovergreb er efterhånden almindelige i TV eller på avisernes

forsider. Det er selvfølgelig glædeligt, at mange års tabu er blevet brudt, og at man kalder tingene ved rette navn, men konsekvenserne for ofrene er næsten uoverskuelige. I mange sager har overgrebene stået på i årevis.

Pludselig at være i offentlighedens søgelys, og så igen blive glemt, når nyhedens interesse er overstået, er et svigt, som yderligere står i fare for at traumatisere ofrene, hvis ikke der bakkes op med massiv behandling af mennesker, der er uddannet på netop dette felt. Rebuildsagen, Amagermanden – medieguft, ja! Men dækningen af retssager om sexovergreb fjerner fokus fra ofrenes *livsvarige* traumer.

Et virkeligt eksempel

Det følgende eksempel er hentet fra virkelighedens verden, men jeg har dog foretaget en sløring af overleverens identitet.

Barn

Man undrer sig over barnet: ”Hvorfor bider Maja?” Den lille mørkhårede pige ligner mest af alt en lille engel – måske en lidt sammenbidt en – men når hun smiler, er hun helt fortryllende. Alligevel er de andre elever bange og undgår hende. Lærerne fortæller om angst, om råb og skrig og om

en pige, der er så udadreagerende, at det er svært at rumme hende i skolen.

Ung

Det er, som om der i mange år står et skilt på Maja: ”Jeg er til at misbruge.” Hendes livsfortælling vidner om års misbrug og voksne, der ikke greb ind. Da hun kommer på kostskole, går der ikke lang tid, før en lærer indleder et seksuelt misbrug af hende. Og da hun som 15-årig skal i huset i Norge hos en evangelist, voldtager han hende under ”ansættelsessamtalen”. Gang på gang bliver hun udnyttet og misbrugt. Nedbrudt og tvunget. Hun kommer aldrig i gang med en uddannelse, for skolen var ikke en succes. Ord som *social fobi* og *ikke fungerende* synes at følge Maja, hvor hun kommer frem.

Voksen

De ord kommer også til at betegne voksenalivet for Maja. Hun er bange for nye mennesker, især mænd. Det med uddannelse og job kommer aldrig for alvor i gang, og til sidst får hun pension. Da hun bliver 40, synes hun slet ikke, hun har haft et godt liv.

Kun på ét punkt er Majas liv lykkedes. Hun bliver gift med Jens, der gennem de mange års ægteskab er trofast og stabil, uanset

hvad hustruen byder ham. Konkret står han i stor udstrækning for det meste, mens Maja bruger al sin energi på at holde sammen på sig selv, og prøver at finde et liv.

På et tidspunkt bliver det for meget for Maja. Hun er parat til at stå af livet; datteren er blevet misbrugt af en ven. Hun fordømmer sig selv – hvorfor kunne jeg ikke engang passe på min egen datter?

Maja kommer på livslang antidepressiv medicin.

Senfølger af overgreb

Ovenstående beskrivelse er det, man kalder for senfølger efter seksuelle overgreb, og de kan antage mange former alt efter de livsvilkår, der ellers har været gældende for barnet og den unge. Er der grebet ind? Har der været resursestærke voksne, der hørte og så barnet? Osv.

I Majas tilfælde tvang hendes far hendes 12-årige storebror til sex med Maja fra hendes femårsalder. Da hun var mellem syv og 10 år, var hun sexslave for sin far. Det gik ud over skolen, for det var svært at koncentrere sig efter en nat under farens herredømme. Hendes far var ellers en ”god kristen” mand, der gik i kirke om søndagen, men derhjemme bag hjemmets fire vægge var det kristne budskab blæst væk. Derfor

Terapi; I første omgang får klienten det ofte værre, fordi skeletterne har det med at vælte ud af skabet, efterhånden som klienten genoplever flere års overgreb

blev Maja ramt dobbelt. Udadtil var han den gode, kristne far, og der var ingen, der vidste noget.

Senfølger efter seksuelle overgreb går ud over overleverens evne til at skaffe sig et socialt netværk og indgå i ligeværdige sociale relationer. Man har dels ikke haft gode rollemodeller, og dels er man meget sårbar. Lyde, lugte og visse – helt normale – berøringer kan afstedkomme voldsomme reaktioner, fordi kroppen husker det, som sindet ikke kan. Udsagn som ”Hvor er du smuk!” eller ord som ”kærlighed” kan også minde om tidligere krænkelser og starte nogle flashbacks. På den måde kommer ofret til at fremtræde som hysterisk, sur og i bedste fald besværlig. Omgivelserne, som ikke kan forstå, hvad der foregår, trækker sig, mens overleveren bliver skamfuld og reagerer måske endnu mere desperat. En ond cirkel er skabt.

Følelse af skyld og skam

Hvis man er blevet ramt af kræft, melder man sig ofte ind i *Kræftens Bekæmpelse*, ligeså med muskelsvind og hjertesygdomme. Man søger den hjælp, man kan få, uden at føle skyld og skam over at være blevet syg. Anderledes er det, når man gennem hele sin barndom har været udsat for seksu-

elle overgreb (eller for den sags skyld andre former for overgreb).

Her er der store problemer med skyld og skam, fordi barnet ikke kan forlige sig med, at der skulle være noget galt med forældrene. Det ligger dybt i et barn at forgode sine forældre – det er en del af vores DNA at måtte stole 100 % på vores omsorgsgivere. Derfor lærer barnet tidligt, at det er ham selv, der er forkert, at det kan forventes at blive udnyttet, at det ingen rettigheder har selv. At søge hjælp virker absurd.

Det er de færreste mennesker, der til daglig tænker over, hvor meget det kan koste en overlever efter seksuelle overgreb i barndommen at være kæreste, ansat, føde børn, amme, være forælder ... Alle områder af livet rammes af det seksuelle misbrug.

Som der var en klient, der udtrykte det: ”... De kan dybest set ikke forstå det i deres pæne lille middelklasseverden.” For klienten er det dybt tragisk, fordi det er så svært at finde forståelse, men for den almindelige borger er det meget forståeligt, at de billeder, der opruller sig for det indre blik, kan være for svære at udholde. Det er med Paulus ord: ”Skammeligt blot at nævne.”

Hjælp og lindring er mulig

Det kan blive anderledes! Gennem bl.a.

terapi og særlige former for forbøn er det muligt at nå de sårede områder af sjælen på en måde, hvor man i det mindste kan *lindre* senfølgerne. I første omgang får klienten det dog ofte værre, fordi skeletterne har det med at vælte ud af skabet, efterhånden som klienten i terapien genoplever flere års overgreb.

Mange incestoverlever oplever det samme ved mødet med Guds kærlighed. Inden for incestbehandlingen bruger vi metaforen, at de har ”bygget på frossen grund”. Man kan få det forfærdelig dårligt, når Guds nådes sol begynder at tø den iskappe op, hvorunder alle de forfærdelige minder så længe har været begravet.

Det kan være utrolig svært for kirkens medlemmer at håndtere, og det kan være let at opfatte den blandede respons som utaknemmelighed. For overleverne vil en del af den almindelige kristne praksis og sprogbrug være svær at håndtere.

Som tommelfingerregel har incestoverlever eksempelvis svært ved, at nogen står bag ved dem, og svært ved berøring i en forbønssituation mm. Ligeledes kan det være svært at høre på almindelig snak om *tilgivelse*, at kalde Gud for *far*, at tale om at blive *brugt* af Gud o. lign.

Alligevel er det erfaringen, at intet er så ➤

**Tove Larsen, f. 1956**

Cand.pæd.psych.

Driver Logos Vivum (terapi til overlevende efter overgreb af såvel fysisk, psykisk, åndelig som seksuel karakter)

Henvisninger vedr. seksuelle overgreb

www.dlm.dk/dokumenter

Her findes LM's Retningslinjer om forholdsregler vedr. seksuelle overgreb. Et udvalg kan konsulteres vedr. interne sager i LM.

www.kris-dk.dk

KRIS (Kristen Rådgivning for Incestofre og Seksuelt misbrugte) består af frivillige medarbejdere, der tilbyder rådgivning, terapi og kurser flere steder i landet. Samtaler med terapeutisk uddannede tilbydes normalt til kr. 300,-/time

www.socialstyrelsen.dk/siso

helbredende som et møde med Guds kærlighed. Formidles dette med respekt for overleverens sikkerhedszoner, vil der være mulighed for en dybdegående helbredelse, som ingen psykologiske redskaber kan gøre efter.

Lang proces

Maja er en af de få modige personer, der vil være med til at bryde det tabu, der omgiver seksuelt misbrug. Hun vil være med til at fortælle, at "du er ikke alene," og gør opmærksom på, at der er hjælp at få.

I dag er Maja bisidder i KRIS (Kristen Rådgivning for Incestofre og Seksuelt misbrugte). Når et medmenneske får hjælp til at komme igennem traumer efter seksuelle overgreb, sidder hun sammen med terapeuten og lytter, og af og til stiller hun et spørgsmål. Der er ikke meget, der kan overraske eller ryste hende, for hun har været i det selv. "Jeg vil gerne hjælpe andre og give videre af alt det, jeg har fået i KRIS. Når jeg kan komme igennem, så kan andre også. At være bisidder giver mig noget. Alene det at se, at det rykker for vedkommende," siger Maja.

Uden kvalificeret hjælp må ofrene se frem til livsvarigt at skulle lide smertefuldt under en lang række senfølger af disse overgreb.

Desværre er der i dag ikke så forfærdelig mange, der har tilstrækkelige viden, erfaring og træning i at tage vare på seksuelt misbrugte.

Landsorganisationen KRIS har gennem årene udviklet faglige metoder til at hjælpe ofre efter sexovergreb, hvor man tager udgangspunkt i en dyb respekt og omsorg for det enkelte menneske. Nøgleordene er at lytte, forstå, indfølelse og accept, og der tages højde for selv de mindste fremskridt.

Helbredelsesprocessen kan strække sig over lang tid. KRIS-terapeuter uddannes fortrinsvis på ISARPAC, hvor de opøves i en udvidet form for empati og respekt, som tager højde for, at den misbrugte har en helt speciel kultur, som kun forstås af terapeuter, der er trænet inden for dette felt. Målet er, at den misbrugte får dybtgående lægedom og kommer så langt i helbredelsesprocessen, at denne selv kan fortsætte genoprettelsesprocessen på egen hånd. Der arbejdes desuden med troen som en resurse.

**Anton Vestergaard Braüner, f. 1991**

Stud.scient.pol.

Volontør i Kristeligt Forbund for Studerende 2011/2012

EFTERTANKEN

DEPRI-KRISTEN?

AF ANTON VESTERGAARD BRAÜNER

Godt sagt;

Han (Jesus) har sandelig ikke udgydt sit blod for tænkte og indbildte synder, men for sande og virkelige. Ikke blot for små og ubetydelige, men for store og grove. Og ikke blot for de synder, vi har sejret over og taget afstand fra, men også for de stærke og mægtige, som vi endnu ligger under for

Martin Luther

Godt sagt;

Jeg skælver for mit land, når jeg tænker på, at Gud er retfærdig

Thomas Jefferson

Hvorfor skal vi altid høre om synden? – jeg er jo frelst! Alligevel er det, som om forkyndelsen altid vender tilbage til det, jeg ikke kan holde op med. Det er da depri-kristendom!

Hvis du tænker sådan, må du undre dig over, hvad Paulus skriver til menigheden i Korinth (2 Kor 7,8ff): "... selv om jeg har voldt jer bedrøvelse med mit brev, fortryder jeg det ikke."

Paulus var udmærket klar over, at han havde påpeget nogle af de mindre præsentable sider i deres liv. Alligevel gjorde deres bedrøvelse ironisk nok Paulus glad. Han glæder sig, "ikke fordi I blev bedrøvede, men fordi I blev bedrøvede til omvendelse."

Når Guds ord afslører synd i dit liv, så må du bedrøves. Men du må ikke stoppe der.

"Bedrøvelse i verdens forstand virker død," men "bedrøvelse efter Guds vilje virker omvendelse til frelse, som ikke fortrydes."

Engang, da jeg var anfægtet over min synd, snakkede jeg med en kristen. Han sagde: "Det er den bedste måde, du kan have det på." Men det er ikke hele sandheden. Du kan være den mest bedrøvede synder og alligevel gå fortabt. Hvis du kun har bedrøvelsen, hjælper den intet. Gud ønsker, at du i den situation kommer til Jesus. Kun han frelser.

Sandt er det dog, at der er en samtidighed i det at være "depri" over sin synd og at glædes over frelsen. Måske tænker Paulus netop på det, når han kort før omtaler sine medkristne som "bedrøvede, dog altid glade" (2 Kor 6,10a).

FOR TROEN

DET GAMLE MENNESKE
SKAL DØ

REFLEKSIONER OVER EFESERBREVET 4,17-32

AF JENS OLE CHRISTENSEN

Søren Kierkegaard siger: ”Kristus blev født, for at det naturlige menneske skal dø.” Han siger det i en diskussion om, hvorfor Anden Juledag handler om martyrerne og det skel, Jesus sætter i verden, og om kristenlivets omkostninger. Den sætning egner sig virkelig til at meditere over, for den siger meget både om de kristnes liv her i tiden og den skønne fremtid, der venter os efter Herrens genkomst.

Og så kan den i høj grad være overskrift over sidste del af kapitel 4 i Efeserbrevet. Sagen er nemlig, at Paulus her taler om det kristne liv og efterfølgelse, vel at mærke uden at han af den grund er færdig med at forkynde Kristus og nåden i ham.

Skarp disposition

Efeserbrevet er i lighed med flere andre Paulusbreve – Romerbrevet, Galaterbrevet og Kolossenserbrevet – meget skarpt disponeret: *Først* forkyndelse af Kristi gerning for os – korset og opstandelsen. *Derefter* (fra kap 4,1) forkyndelse af det liv, som udspringer af det, Jesus gjorde: Enhed i menigheden, brud med synden og tjeneste for Gud og hinanden.

Men i alle disse breve bliver han aldrig færdig med at forkynde nåden i Kristus. Man kommer så at sige aldrig ”videre.” Det bliver en helliggørelsesforkyndelse, hvor der er stærke udfordringer til brud og valg, og som samtidig er indbagt i Jesusforkyndelse.

Det ser vi i denne tekst tydeligt ved, at der konstant henvises til Jesu gerning

(Ef 4,17.20f.32). Senere i brevet underviser Paulus om Kristus og menigheden og manden og hustruen i ægteskabet med et ordvalg, så det er svært at se, hvor det ene tema ender, og det næste begynder. Paulus kan kunsten: at være stærkt udfordrende og dybt evangelisk i samme åndedrag.

Hvorfor forkyndelse af nåde?

Hvis man spørger, hvorfor nåden er så vigtig i forkyndelsen af det nye liv, kan det illustreres af en anekdote, jeg hørte for nogle år siden:

En studerende på et dansk lærerseminarium var oppe i kristendomskundskab og havde trukket emnet ”Nåde”. Hun indledte sin besvarelse med at sige til lærer og censor: ”*Nåde* ville svare til, at I indleder denne eksamination med at sige til mig, at uanset

Jesus; Vi kan ikke have ham som frelser uden at have ham som vores lærer og forbillede

hvordan eksamen går, får jeg karakteren 13” (det var før 12-skalaens tid).

Anekdoten får sat ord på en vigtig pointe i denne tekst: Forkyndelsen om et helligt liv udfordrer os stærkt. Som en eksamen. Men gør det altid på grundlag af hvile: På grund af Jesu gerning for os, vil vi score topkarakter ved livets sidste og afgørende eksamen. Uanset præstation.

C. O. Rosenius siger det samme i en salme: ”Når jeg mig utåleligst føler for Gud i favn han mig trykker som yndigste brud” (Åndelige Sange og Salmer nr. 477, v.4)

Når jeg oplever mig selv mest mislykket og ulækker, er jeg stadig smuk og dejlig i Guds øjne.

Så bliver der ro i sjælen til at se udfordringen i øjnene. Og til at leve både i de sejre og nederlag, som livets kamp giver.

Lidt indirekte får anekdoten måske også illustreret en anden pointe i sammenkoblingen af nådesforkyndelse og helliggørelsesforkyndelse: Den, der er fri for at *skulle* præstere, får sært nok ofte mere energi til faktisk at præstere. (Dog er jeg klar over, at de studerende i praksis næppe bliver motiverede til præstation ved at få topkarakteren på forhånd, men glem det nu ...)

Det er sært nok *nåden*, der opdrager os til at sige nej til ugudelighed og verdslige

lyster og leve besindigt og retskaffent og gudfrygtigt i denne verden (Tit 2,11ff). Budene kan ikke levere denne opdragelse!

Jesus kan ikke deles op

At nådesforkyndelsen og forkyndelsen om det nye liv smelter sammen, illustreres af en grammatisk detalje i v.20: På græsk er der nemlig ikke noget verbum, og teksten lyder ordret: ”Sådan har I ikke lært Kristus.” Bibeloversættere må så sætte et verbum ind for at gøre det forståeligt. Men de må vælge mellem betydningsnuancer:

”Sådan har I ikke lært *af* Kristus”

– så kommer det til at handle om Jesu undervisning.

”Sådan har I ikke lært *om* Kristus”

– så kommer det til at handle om Jesu liv som forbillede.

”Sådan har I ikke lært *i* Kristus”

– så kommer det til at handle om livet i troens intime fællesskab med Jesus i dag.

Og pointen er, at alle tre dimensioner er til stede i teksten. Jesus kan ikke deles op. Vi kan ikke have ham som frelser uden at have ham som vores lærer og forbillede.

Ved på denne måde at understrege, at de kristnes nye livsstil er en del af fællesskabet med Jesus, siges det også, at dette liv skal

vokse *indefra* i dem. Det udspringer af en fornyelse af sindet (v.24).

Beslutninger og valg

Alligevel er der i teksten stærke udfordringer til aktivt at vælge noget fra og vælge noget andet til. Dette nye liv kommer godt nok *indefra* – fra fællesskabet med Kristus – men det kommer ikke automatisk. Der skal besluttes og vælges.

Og der sættes konkrete ord på: Fravælg løgn (v.25), tyveri (v.28), onde og dårlige ord (v.29). Dette er ikke en udtømmende liste, men eksempler på ”det gamle menneske”, der skal dø. Ethvert kristent menneske vil – i sit samliv med Helligånden – få øje på andre eksempler.

Tilvalgene konkretiseres også: Vælg sandheden (v.25), flittigt arbejde(v.28), de gode og opbyggelige ord (v. 29), barmhjertighed og tilgivelse (v.32). Det er for øvrigt værd at bemærke to ting om disse positive ord:

For det første er de temmelig almenmenneskelige. Det er ikke særlige ”kristne” dyder, men ting, meget få mennesker vil være imod. Det kristne liv er det gode menneskeliv i fuld udfoldelse. I frelsen vil Gud føre os tilbage til den gode menneskelighed, vi blev skabt til.

For det andet: Ordene er på en sær måde ➤

Bibelens kompleksitet; Selv om den bibelske formaning til at bryde med synden og leve et helligt liv til Guds ære og næstens gavn er meget tydelig, så er alle konkrete spørgsmål dermed ikke besvaret

både præcise og rummelige. Det bliver ikke udpenslet i alle detaljer, hvad dette nye liv betyder. Der er plads til, at forskellige temperamenter og kulturer kan udfolde det forskelligt.

Dette tema om beslutninger og valg er en dimension i teksten, som er nærliggende at springe over for en tradition, der er optaget af at undgå loviskhed. Men det er en farlig overspringshandling. Denne dimension i den bibelske undervisning kalder på enkel lydighed. Viser vi ikke den beslutsomhed, teksten kalder til, er vi ikke bibeltro...

I øvrigt er der et langsomt og gradvist stemningsskifte gennem Efeserbrevet: I de første kapitler er *Gud alene* på banen som frelsens igangsætter, gennemfører og fuldender (Ef 1,3-14 er et markant eksempel). Jo længere vi kommer frem i brevet, desto mere aktiv bliver *det kristne menneske selv* og udfordres til konkrete valg og handlinger. Min påstand er, at hvis man slår lejr i den ene eller anden ende af brevet – og rendyrker det ene tema – står man i alvorlig fare for et kristenliv ude af balance.

Hvordan håndtere vrede?

Der er et vigtigt tema i teksten, som jeg hidtil er gået forbi: Vrede. Her sættes der ord på noget konkret, som

de kristne udfordres til at vælge fra, og hvor vi kaldes til at handle anderledes end det, der falder os naturligt.

Samtidig er behandlingen af vrede både forståelsesmæssigt og praktisk vanskelig at håndtere. Så det fortjener sit eget afsnit.

Sagen er, at hvis man isolerer v.26-27 (og det gør en del nyere livshjælps- og sjælesorgslitteratur), lyder det nemlig, som om vreden er en neutral følelse, og at synd alene er et spørgsmål om, hvordan vi håndterer vores vrede: "Bliv blot vrede, men synd ikke."

Hvis man derimod isolerer v.31-32 (hvad en del ældre litteratur og forkyndelse i vores tradition har gjort), så hæfter man sig ved, at der kommer fem udtryk på stribe, som handler om vrede, og at de kommenteres med en bemærkning om, at det skal "ligge fjernt fra jer".

Nogle søger at løse problemet ved at sige, at v.26 handler om den retfærdige harme, mens v.31-32 handler om den egoistiske og ukontrollerede vrede.

I mine ører lyder det ikke særlig overbevisende. Dels fordi jeg ikke sprogligt kan finde støtte for den teori. Det ord, Paulus ofte bruger om *Guds vrede (Orgé)*, står faktisk i v.31. Og dels fordi jeg synes, det taler mod min egen erfaring, idet jeg kun yderst

sjældent kan uddestillere den *retfærdige* harme og de *hævngtige* følelser i mit eget sind. Problemet er jo netop, at de ting flyder sammen.

Det hjælper heller ikke særlig meget at betone, at Jesus også kunne blive vred, for i de eksempler, man nævner, er det virkelig ikke indlysende, at det var på egne vegne, han blev vred: Tempelrensningen (Joh 2,13ff), de små børn (Mark 10,13ff) og ved Lazarus' grav (Joh 11,38). Som jeg læser de tekster, var det først og fremmest på Guds og næstens vegne, Jesus blev vred.

Vrede – neutral eller syndig?

Så indtil nogen stiller op med en bedre løsning, vil jeg tillade mig at læse dette som en spænding, der ikke går helt op. Den placeres ikke entydigt som neutral følelse og ikke entydigt som synd.

Jeg føler mig bekræftet i dette af en mærkelig formulering hos Jakob: "Enhver skal være snar til at høre, men sen til at tale, *sen til vrede*, for et menneskes *vrede udretter intet*, der er retfærdigt for Gud" (Jak 1,19f).

Her finder jeg samme besynderlige dobbelthed: Det siges meget *absolut*, at et menneskes vrede udretter *intet*, der er retfærdigt for Gud. Alligevel udfordres der til en *relativ* praksis: Vær *sen* til vrede. Man



Jens Ole Christensen, f. 1956
Cand.theol. 1984
Generalsekretær i LM

kunne aldrig forestille sig nogen bibelsk forfatter sige: vær *sen* til utugt eller *sen* til tyveri ...

Så må vi leve i denne spænding – i lyset af det, vi har lært af Kristus, om Kristus og i livet i Kristus (jf. v.20). For at gøre det lidt praktisk. Vi må:

- Vedkende os, at vi har vrede følelser, og ikke lyve for os selv (jf. v.25)
- Håndtere denne virkelighed med stor sans for, at denne ægte – og til tider retfærdige følelse – aldrig i sig selv udretter noget godt (v.31f. Jak 1,19f).
- Søge at skelne mellem de elementer af vores vrede, der 1) stammer fra andres synd mod os, 2) de, der stammer fra vores livs slidtage, og 3) de, der stammer fra vores syndighed. Vel vidende at dette aldrig lader sig skelne helt.
- Aldrig lade vores vrede munde ud i hævn! Onde handlinger skal gengældes; men gengældelsen tilhører *Gud* (Rom 12,17.21).
- Forvalte vores faktiske vrede således, at vores handlinger peger mod forsoning, forlig og fred. Det kan nogle gange betyde, at vi bare siger "pyt", fordi vi er under en bagatelgrænse, andre gange må der et opgør til, og

endelig må vi nogle gange – som Abraham og Lot – skilles og lade hinanden i fred (1 Mos 13).

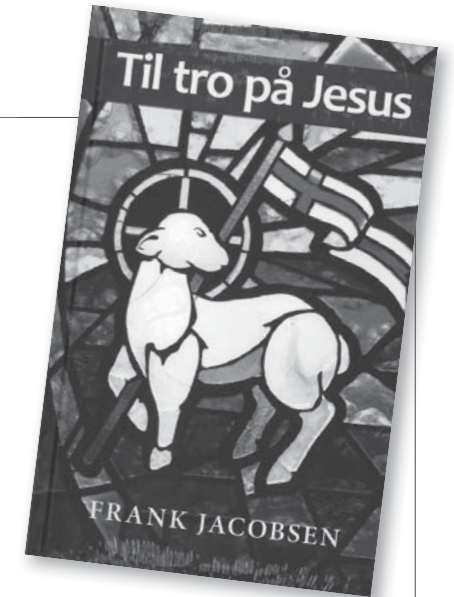
Læseren er velkommen til at kalde dette uklart. Indtil noget andet er bevist, vil jeg hellere betragte det som en kompleksitet, der stammer fra Bibelen selv.

Og det understreger måske, at selv om den bibelske formaning til at bryde med synden og leve et helligt liv til Guds ære og næstens gavn er meget tydelig, så er alle konkrete spørgsmål dermed ikke besvaret.

Paulus understreger i Romerbrevet 12,1f, at det hellige liv også handler om at opøve evnen til at skønne, hvad der er det rigtige.

Nogle gange formaner Skriften tydeligt og så at sige uden mellemregninger. For eksempel er løgn og tyveri synd (v.25 og 28). Punktum. Andre gange afleverer den alene en grundholdning, som vi så selv må skønne ud fra: Når der f.eks. står "vær barmhjertige" (v. 32), så er det ikke pindet ud i alle detaljer, hvad det betyder. Det er overladt til vores kreativitet og situationsfornemmelse.

De skøn hjælper Guds ord os til. Det fritager os ikke fra dem.



TIL TRO PÅ JESUS

PRÆDIKENER TIL 1. TEKSTRÆKKE
AF FHV. SOGNEPRÆST
FRANK JACOBSEN

298 SIDER, KR. 150,-

UDGIVET AF LUTHERSK MISSIONS
BIBELSKOLES ELEVFORENING
KAN KØBES HOS FORLAGSGRUPPEN LOHSE

LOHSE.DK

FOR TROEN

GUD OG KÆRLIGHEDS- SPROGENE

AF ERIK DAHL

Gary Chapman, der både er præst og terapeut, har skrevet en række bøger om "de fem kærligheds-sprog", som har hjulpet mange til at forstå mere af kærlighedens mysterium i ægteskab, venskab, til børn osv. Men har Chapman opfundet sprogene?

Nej, påstanden her er, at han dygtigt har afkodet, hvad *Gud* praktiserer og har nedlagt i menneskerne. Hvis det er rigtigt, så må Gud selv tale sine sprog i samtalen med sin Søn – og Gud må glædes over, at vi praktiserer sprogene i forhold til Ham!

Lad os undersøge Guds kærlighedsdialekter i samtalen mellem Far og Søn – og i vores tilbedelse af Gud:

Anerkendende ord

Det første af kærlighedssprogene er *anerkendende ord*. Nogle har altså *anerkendelse* og *ros* som deres primære kærlighedssprog.

Møder vi det mellem Gud og Jesus? Ja, adskillige gange. Når Gud f.eks. ved dåben udtaler: "Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag!" så ser jeg Jesus våd og dryppende midt i Jordanfloden, men med rank ryg og stort smil, for her er en far, der uden forbehold anerkender sin søn! Og det er en anerkendelse, som Gud gentager – og jeg tror, at Jesus smiler hver gang!

Hvor er anerkendelsens sprog mellem menigheden og Gud? Flere steder, men især hos "de lovsangssyngende". Ofte har jeg været til lovsang med unge, og jeg ser, hvordan de hengiver sig i lovsang til Gud – tit i en for mig ret ensformig gentagelse ... Selv taler jeg

ikke det sprog, så oftest lister jeg lidt forlegen bort. Men vi, der primært er boglæsende (du læser jo selv Budskabet), skal ikke være for hurtige til at dømme lovsangssproget som følelsesladet og sværmerisk ... det er jo en dialekt, som Gud selv taler.

Tid til hinanden

Næste sprog er *tid til hinanden* – at man tilbringer tid sammen for samværrets egen skyld. Igen er det ikke svært at se, hvordan Gud og Jesus prioriterer hinandens selskab, for igen og igen står der i NT, at Jesus trak sig tilbage for at bede. Og når vi hører så lidt om Jesu første 30 leveår, så var det vel netop en tid, hvor Gud i "alene-tid" med Jesus gjorde ham klar til tjenesten. En tid, hvor han "blev stærk og fyldt med visdom" (Luk 2,40).

Modsat lovsangen genkender jeg mig

Tid til hinanden; Måske er det hoveddialekten for os ældre "missionsfolk"?



Erik Dahl, f. 1966

Cand.mag. i dansk, religion og retorik
Lektor på Det Kristne Gymnasium,
Ringkøbing

selv bedre i dette *tid-til-sprog* sammen med Gud: Det er andagten, den stille bibellæsning eller tid i bøn. Måske er det hoveddialekten for os ældre "missionsfolk"? Men det bliver det jo ikke ekstra fromt af ...

Gaver

At *give gaver* er det tredje sprog. Her udtaler Jesus sig klart om sin far: Vi er disciple, fordi Gud har foræret os til Jesus. "De var dine, og du gav dem til mig," siger Jesus i sin ypperstepræstelige bøn (Joh 17,6) – og vi må glade forundres over, at Jesus vil tage imod sådan en gave!

Mange kristne har heldigvis givertjenesten som kærlighedssprog. De giver, fordi de elsker – det holder mission og diakoni i gang. Tak Gud for de rige kristne forretningsmænd, der giver!

Samtidig har jeg oplevet forargelsen over smukke katedraler og flotte kirker: "Burde pengene ikke være brugt til sultne i Afrika?" Men den kritik kommer netop fra os, der er elendige til giversproget! Gav vi nok, så var der til begge dele. For katedralgiverne har hver sten (sandsynligvis) været en lovprisning af Gud.

Fysisk berøring

Det fjerde sprog: *Fysisk berøring*. Det lyder

næsten for intimt, men det afslører bare vores sex-fikserede tankegang. Nej, fysisk berøring er konkret nærvær. Intet sted i Bibelen er den måske mere stærk og nødvendig, end da Jesus svedte blod i Getsemane. Da viste en engel sig for ham og styrkede ham. Om englen tørrede blodsveden af med sit ærme, eller hvad den gjorde, står der ikke, men nærværet var der.

At Gud sendte Maria til at salve Jesus er vel også en af hans berøringer. Og om Jesus står der gang på gang, at han "rakte hånden ud og rørte ved den syge" – og den syge var ofte en urørlig – en spedalsk, men Jesus rørte, for det var det kærlighedssprog, der var brug for her!

Vi finder det kærlighedssprog i gudstjenesten i en dialekt, som kan synes næsten fremmedsproglig for en lavkirkelig bevægelse som LM, men i ritualerne og i sakramenterne berøres vi rent bogstaveligt. Når nogle næsten ikke kan få nok af ritualer og liturgi, så er begrundelsen nok, at det er deres kærlighedssprog. Liturgi og ritualer er et gyldigt sprog, men lad det ikke få patent på at være mere end en dialekt!

Tjeneste

Sidst, men ikke mindst, er der *tjenesten* som kærlighedssprog. I de kryptiske vers i

Første Korintherbrev 15,25ff, hvor Gud og Jesus næsten står i kø for at tjene hinanden, bliver det tydeligt, at som Jesus satte alt ind på at gøre sin himmelske faders vilje, sådan tjener Gud i kærlighed også Sønnen. Og *tjenesten* er nok Jesu primære kærlighedssprog, ja, i tjenesten dør han for dig og mig.

Mange "Martha'er" har tjenesten som deres primære sprog. Dag efter dag slider de med diakonalt arbejde, fordi de lovpriiser Herren på den måde. Netop derfor skal vi "bibeltro" kristne, som med god grund vægter forkyndelsen højt, passe på, at vi ikke samtidig kommer til at signalere, at det diakonale er noget sekundært!

Dialekter af kærlighed

Konklusionen: Chapman henter inspirationen det bedste sted! Gud er kærlighedens kilde – og han taler alle dets fem sprog – og sikkert flere til. Og han taler dem til sin Søn – og gennem sin Søn!

Og så må konklusionen også være, at vi som kristne skal være meget forsigtige med at koge rangdeling og teologi på forskellighederne iblandt os – for ofte er der mere tale om *dialekter* af kærlighed end forskellig teologi. Må der være højt til loftet, hvor Herrens ånd råder!

HORISONT

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Om at læse i Bibelen og blive ved med det ...

Når vi tror på, at Gud i Bibelen giver sig selv til kende, ... så har det den konsekvens, at vi ikke kun er bibeltro, men også bibelbrugere ... Men ... mange har svært ved i hverdagen at sætte handling bag de gode intentioner, og resultatet bliver ofte en frustration over ikke at få læst ...

Den hyppigste årsag til asymmetrien mellem ønske og virkelighed er for mange manglende tid ..., og derfor har jeg også brug for at minde mig selv om, at hvis jeg i denne hektiske hverdag har tid til at være opdateret på sport og politik eller hvad, der ellers kan optage os, så bør der rent principielt også være tid til at læse i Guds ord... Det, som optager os og betyder noget særligt for os, finder vi altid tid til, også når hverdagen bare kværner af sted. Så derfor tror jeg dybest set ikke på forklaringen om manglende tid... I stedet tænker jeg, at en af følgende to forklaringer måske i virkeligheden har mere for sig:

Vi tror, Bibelen handler om os. Vi lever for tiden i selviscenesættelsens guldalder, hvor uhæmmet narcissisme hyldes som naturlig og prisværdig ... Og derfor kan vi nemt få den misforståede opfattelse, at Bibelen primært handler om *mig* og mit liv. Vores tilgang til læsningen i Guds ord bliver, at det hele skal handle om mig og de valg, jeg aktuelt står over for og har brug for svar på. Så når vi i vores bibellæsning ikke finder konkrete svar, bliver vi skuffede og tænker som forbrugere, der har ret til en åndelig oplevelse her og nu, at så det kan være lige meget. For det, som vi søgte, fandt vi ikke.

Er det tilgangen til vores bibellæsning, er det ikke mærkeligt, vi bliver skuffede, for Bibelen handler ikke om os, men den handler om *Jesus*. Vi har brug for at (gen)opdage ham, for når han bliver stor for os, så hviler vi også i, at hvad der end vil møde os, så er han med i det. Også når det gør ondt og vores sanser ikke synes at kunne registrere nærværet ...

En anden udbredt misforståelse ... handler om, at vi tror, vi skal læse for enten at gøre

Gud en tjeneste eller for at fortjene hans kærlighed. ... Skyldfølelsen opstår, når vi tror, manglende andagtsliv gør Gud sur eller vred på os. Eller for at vende det om: hvis du en dag lykkes med at læse ..., tror du så, Gud holder mere af dig end før? Sandheden, som Bibelen lærer os, er, at vi lever i nåden, og falder vi i synd, så falder vi ikke ud af nåden, når vi klynger os til Jesus... Du kan ikke fortjene dig til mere kærlighed hos Gud ved at være en flittig bibellæser ...

Men hvordan så få læst i sin bibel og blive ved med det? Her tænker jeg, at fællesskabet har noget at byde ind med ... For nogen tid siden spurgte en student andre om, hvad der kunne motivere dem til at læse mere i Bibelen. Han fik følgende svar:

“Vi skulle i fællesskab beslutte os for en tekst, som alle så skulle læse til næste gang, og når man så mødtes igen, skulle man dele det, man havde fået ud af at læse.”

Her ses fællesskabet som en resurse, og det bryder med den tilgang, at bibellæsning bedst foregår som et soloprojekt. Jeg tænker, denne tilgang har så meget for sig, at

Religionsfrihed; Troen må synliggøres – ikke kun i det, vi ikke vil medvirke til – men først og fremmest i gode gerninger, der ærer Gud og gavner vores medmennesker

jeg gerne vil prøve den af ... Målet er dels at få skabt bibelglæde i hverdagen, og dels at få styrket vores åndelige sprog. Så det med bibellæsningen ikke bare bliver ved de gode intentioner, men bliver forankret i hverdagen som en god vane, der giver mig større kendskab og kærlighed til Jesus.

PETER RASK

(i *blogindlæg på www.kirkenvedsoerne.dk d. 10.12.2012*)

Synlige kristne efterlyses

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har netop afsagt dom i fire sager om religionsfrihed. Sagen, der omhandler fire britiske kristne, der fik en fyreseddel på baggrund af trosrædssige udtryk, er omtalt i Kristeligt Dagblad d. 16. januar.

Begrænset religionsfrihed

De to sager handler om retten til at bære kors i en halskæde. Den ene fik medhold i, at man har ret til at bære kors. Den anden fik ikke medhold, da arbejdsgivere kan have mere tungtvejende grunde til, at det ikke må bæres, f.eks. arbejdsmiljø og sikkerhed.

En af de sidste sager handler om en parte-

rapeut, der blev fyret, da han med henvisning til sin kristne tro nægtede at rådgive et homoseksuelt par om seksuelle forhold. Og den nylige dom fra Menneskerettighedsdomstolen bakker op om fyringen.

Uden at kende detaljerne og rimelighederne i de konkrete sager må jeg alligevel sige, at det er alarmerende nyheder: Man må gerne tro – bare det ikke ses for tydeligt eller får praktiske konsekvenser.

Der er god grund til at komme på barrikaderne og kæmpe for retten til at lade sin tro få praktiske konsekvenser – også uden for menighedslokalets fire vægge. Der skal være plads til synlige kristne i samfundet.

Synlighed med omkostninger

Det største problem ligger dog hos os selv. Spørgsmålet er, om vi overhovedet er synlige kristne i det offentlige rum, selv når vi har mulighederne og rettighederne til det? Putter vi os ikke alt for ofte med vores kristne tro og dens konsekvenser? Tør vi fastholde og frimodigt gå i brechen for kristne etiske værdier? Og tør vi gå skridtet videre og tale om *Jesus* og hans betydning i vores eget liv?

Som 14-årig efterskoleelev var jeg på tur til det daværende Østtyskland. I hemmelighed havde vi haft et møde med unge

kristne, som fortalte os om deres tro og deres ikke-betryggende vilkår under DDR-regimet. Efterfølgende fulgte de os til banegården, og midt på perronen – omgivet af regimets bevæbnede soldater – begyndte de højlydt at synge “Gud med eder til vi ses igen” (altså på tysk). Den frimodighed gjorde et uudsletteligt indtryk. De turde være synlige kristne, selvom de risikerede væsentlig mere end fnis og latterliggørelse.

Vores synlighed skal ikke imponere hverken Gud eller andre mennesker (Matt 6,1.18). Derimod kaldes vi til at leve med Jesus i vores hverdag, så vi tjener vores medmennesker synligt:

“Lev jeres liv blandt hedningerne sådan, at de netop ved det, de bagtaler jer for som forbrydere, kan få syn for jeres gode gerninger og prise Gud for dem på hjem søgelsens dag” (1 Pet 2,12).

Vi er forskellige som kristne, men troen må synliggøres – ikke kun i det, vi ikke vil medvirke til – men først og fremmest i gode gerninger, der ærer Gud og gavner vores medmennesker.

“Lyset” kan ikke skjules, og vi må ikke skjule det – heller ikke, når det måske fremover kommer til at indebære større personlige omkostninger i et samfund, der vil begrænse troen i det offentlige rum. OS

EVANGELISTER SØGES!

AF SØREN ERIKSEN

Vi trænger til flere evangelister blandt os. Efter min vurdering er tjenesten og nådegaven som evangelist nemlig noget af det, der står svagt hos os i dag. Det var en af baggrundene for, at jeg for snart to år siden genudgav bogen *Hvad skal jeg med Jesus?* af Wilhelm Busch.

Mit ønske var naturligvis, at bogen kunne bruges i evangelisation. Men samtidig gav det også den afdøde evangelist mulighed for gennem sin bog at forkynde i LM og bredt i det kirkelige landskab.

Jeg vil her komme med nogle tanker og refleksioner om behovet for evangelister – med vægten lagt på den side, der knytter sig til forkyndelsen.

Ingen brug for Jesus

For godt et år siden var jeg til gudstjeneste, hvor en af vores rigtig gode præster i sin prædiken sagde: "Vi kan takke os selv (præstestanden) for, at der ikke kommer flere til gudstjeneste i de danske kirker, end tilfældet er. Vi har prædikedet om Guds kærlighed, så den almindelige dansker i dag ikke har brug for Jesus og brug for at komme i kirke."

Det sætter ord på tidens måske største åndelige problem: Forførelsen.

Kirken skal være tolerant og må for alt i verden ikke sætte skel. Folk går i hobetal mod evigheden og tror, at den hellige grav er vel forvaret. Det er virkelig en tung tanke, at en uhyggelig stor del af den danske befolkning er på vej mod fortabelsen, uden at de har mulighed for at høre en vækker-

røst, hvor de bl.a. bliver konfronteret med fortabelsens mulighed.

Fortabelsens alvor er ganske vist ikke den eneste opgave, evangelisten har, men evangelistens generelt svage position hos os medfører, at det bliver endnu sværere for ham at stå frem med en radikal forkyndelse.

"For der vil komme en tid, da folk ikke vil finde sig i den sunde lære, men skaffe sig lærere i massevis efter deres eget hoved, fordi det kildrer deres ører" (2 Tim 4,3).

Skellet forties

Israel stod gang på gang i akkurat de samme problemer. "De (falske profeter) vil helbrede mit lemlæstede folk, de siger letsindigt: 'Fred, fred!', skønt der ikke er fred" (Jer 6,14).

Savnes; Forældre, ledere og forkyndere, der er tydelige forbilleder i et liv med Jesus som frelser og Herre; mennesker, hvor evigheds-perspektivet sætter spor i hverdagen

Var der profeter, der profeterede mod kongen eller folkets ønske og i stedet prøvede at sige Guds ord efter, skabte det kamp, hån og i visse tilfælde også forfølgelse (se f.eks. ordvekslingen mellem Israels og Judas konge, 1 Kong 22,8.13f).

Profeten var sin samtids evangelist og vækkelsesforkynder, og prisen for Herrens profeter var høj, og man kan ikke fortænke dem i, at menneskefrygten har pustet dem i nakken.

Men problemet er, at virkeligheden ikke ændres ved at blive fortiet i forkyndelsen. Guds kærlighed er grænseløs, og det er hans hellighed også; derfor kan vi aldrig klare os uden forsoningen i Jesus.

Jesus sætter et skel! Vi kan måske fortie skellet her i tiden, men det vil åbenbares i evigheden, men da er det for sent. Afsløringen af forførelsen vil gøre ondt for modtageren, vække forargelse og skabe hovedrysten, for det er stik imod tidsånden.

Her må det erkendes, at nogle tidligere har haft dårlige oplevelser i forbindelse med en ensidig, radikal omvendelsesforkyndelse – under et vist psykologisk pres. Den har i nogle tilfælde ført mere angst og usikkerhed med sig, end den har ført til gudsfrygt og hvile i evangeliet. Ofte har disse oplevelser haft sammenhæng med den form,

som budskabet er blevet forkyndt i, og også måden, hvorpå fortabelsens alvor er blevet forkyndt. Dette forhold skal dog ikke få os til at gå i den modsatte grøft. Tværtimod må det få os til fortsat bede de nådegaver frem, herunder evangelistnådegaven, som vi savner iblandt os.

Åndsfuldte forkyndere efterlyses

Ligesom de sande profeter på GT's tid gik imod strømmen i deres profetier, får man indtryk af, at evangelisterne i dagens Danmark gør det samme.

Evangelisten bærer navnet efter det græske ord *euangelion*, som betyder *glædeligt budskab*. Evangelisten er en forkynder af loven og evangeliet – dette glade budskab om nåden i Jesus til selvransagelse og fornyelse for menigheden og til vækkelse og omvendelse for de ikke-kristne.

Enhver forkynder er dybt afhængig af Guds ånds kraft og udrustning. En evangelist brænder, og derfor kan han tænde andre i brand, fordi han er tændt af Helligånden, der gør, at Ordet kan få indgang og fænge hos tilhøreren. Den, der lever i synd, kaldes ind i opgør. Nøden for de ufrelste tændes, så vi ikke kan lade være med at fortælle andre om Jesus. Forførelsen afsløres. Hykleriet afdækkes. Evigheden

og Jesu genkomst får konsekvenser i vores prioriteringer. Kort sagt bærer evangelisten vækkelsen og fornyelsen med sig mere end nogen anden.

En ung student fra 2012, Frederik Hauge, er et eksempel på, hvordan forkyndelsen i Wilhelm Bush's *Hvad skal jeg med Jesus?* ændrede mange ting i hans liv. Han fortæller: "Den ændrede det, at Gud ikke længere bare er en, jeg har i baghånden, hvis det brænder på, men at Gud er en, jeg lever med og for. Jesus kom til at betyde rigtig meget i mit liv efter at have læst bogen, og jeg begyndte at prioritere meget mere tid med ham, fordi jeg igennem bogen så, hvor stort det var, det, Jesus havde gjort for mig. Den betød også, at jeg fik lyst til at fortælle andre om, hvad Jesus havde gjort for mig, både til kristne og ikke-kristne."

Radikal forkyndelse – med bankende hjerte

Johannes Døber fremstod i hele sit virke som evangelist, selvom han ikke bar den betegnelse. Han var radikal i sit liv og i sin forkyndelse, kaldte folk ind i et opgør med synden og satte ord på synden, hvilket kostede ham livet. Han afslørede hykleriet hos farisæerne og de skriftkloge og pegede på Jesus som Guds lam, der bærer verdens synd.



Søren Eriksen, f. 1963

Uddannet lærer (1989), PD og master i vejledning (2006/2012)
Lærer på Skjern Kristne Friskole
Fritidsprædikant i LM

Johannes Døber forkyndte: "Omvend jer ... Øgleyngel, hvem har bildt jer ind, at I kan flygte fra den kommende vrede? ... Øksen ligger allerede ved træernes rod, og hvert træ, som ikke bærer god frugt, hugges om og kastes i ilden ..." (Matt 3,2.7.10).

Så radikal forkyndelse ville i dag skabe stor forargelse, i særdeleshed hvis budskabet blev formidlet i Folkekirken i almindelighed, men ville den ikke også det i "missionske" sammenhænge? Virkeligheden var den, at Johannes fik lov til at stå i en stor gennemgribende vækkelse, og det var gennem dette liv og denne forkyndelse, at han blev profeten og evangelisten, der banede vejen for Jesus.

Tankevækkende er det, at Jesus selv var ligeså radikal i sin forkyndelse og i sin afsløring af synd og hykleri, som det f.eks. ses i Mathæusevangeliet 23 med ve-råbene over farisæerne og de skriftkloge.

Men bag evangelistens radikale forkyndelse om synd, hykleri og omvendelse, ligger et bankende hjerte, der lever med evighe-den for øje. Ingen havde dette perspektiv stærkere med i sin forkyndelse end Jesus selv. Derfor genfindes evangelisten også

i ham. Grædende står han og ser ud over Jerusalem og siger: "Hvor ofte ville jeg ikke samle dine børn, som en høne samler sine kyllinger under vingerne, men I ville ikke" (Luk 13,34). Andre steder ser vi, at Jesus ynkedes inderligt. Denne smerte kender evangelisten mere end nogen anden, og det er netop denne nød og smerte, der er drivkraften i tjenesten – samtidig med evangeliets befriende budskab.

Hvor er forbillederne?

I dag er komfort og sikkerhed for mange blevet vigtigere end et liv i tro og efterfølgelse af Jesus. En evangelist prioriterer anderledes. De evige perspektiver står så stærkt, og det bliver afgørende, at livet leves i lyset af døden og den endelige dom: "Jeg har lært at nøjes med, hvad jeg har ... For mig er livet Kristus" (Fil 4,11; 1,21).

Hvor møder unge i dag forbilleder i forældregenerationen, der klart skiller sig ud og går imod strømmen og dermed signalerer, at de er grebet og styret af nåden i Jesus og dermed har en anderledes prioritering end det omgivende samfund?

Vi savner forældre, ledere og forkyndere,

der er tydelige forbilleder i et liv med Jesus som frelser og Herre; mennesker, hvor evigheds-perspektivet sætter spor i hverdagen.

Vejen frem

Som jeg ser det, mangler vi i dag mere end noget andet forkyndere, der er mærket af Helligåndens kraft og salvelse. Vi har utrolig stor *viden* om mange åndelige ting, men så lille åndskraft. Jesus kommer med en indirekte opfordring til at bede om Helligånden, når han siger "hvor meget mere vil Faderen ikke give Helligånden til dem, der beder ham om den" (Luk 11,13). Bønnen om Helligåndens fylde må leve hos forkynderen.

Vi må se behovet for evangelisten blandt os, og så må vi helt konkret bede mennesker frem i vores midte, som Gud udruster med nådegaven.

Og så må vi frem for alt leve under nåden med evigheds-perspektivet og Jesu snarlige genkomst for øje i hverdagen. Intet tænder evangelistens nød og drivkraft som den virkelighed, at der er en Himmels og et Helvede, og at Jesus kom som Guds lam for at skabe forsoning med Gud og føre os hjem til sig.

AF HANS-OLE BÆKGAARD



Missional kirke – en introduktion

Jeppe Bach Nikolajsen (red.)
Kolon 2012
210 sider, kr. 199,95

Der sker forandringer i det danske kirkelandskab i disse år på mange måder. Afkristningen sætter også sine spor og udfordrer kirken til at være bevidst om sin forkyndelse og

tydelig om sine værdier. Stadig lyder missionsbefalingen med kaldet om at nå alle folkeslag med evangeliet – også det danske folk.

Men hvordan er så forbindelsen mellem kirke og mission? I kirkens historie har det varieret. Tidligere blev mission f.eks. opfattet som et arbejdsfelt for kirken, som især missions-selskaber/-foreninger tog sig af (fra 1800-tallet). De sidste 50 år er der sket et skifte hen imod, at kirkens væsen er *mission*. Ud fra økumeniske samtaler om forståelsen af *Missio Dei* (Guds mission, red.) skal kirken se sig som *sendt* af Gud til verden. Ikke mindst teologen Lesslie Newbiggin har forsøgt at konkretisere, hvad dette missions-syn må betyde.

Vedkommende udfordring

I 1998 kom bogen *Missional Church: A vision for the Sending of the Church in North America*. For første gang bruges udtrykket *missional kirke* om det at være kirke i relation til Gud og til verden.

Udfordringen er: Når en (kristen) enheds-kultur er brudt sammen i en efterkonstantisk tid, hvordan kan kirken så bedst være modkultur og Gudsrige-tegn på en relevant og kommunikativ forståelig måde? Dermed

kommer betegnelsen *missional kirke* hurtigt til at handle om ikke blot aktuelle udtryk ind i samfundet (socialt, diakonalt, kommunikativt m.v.), men også om teologiske spørgsmål inden for kirkesyn, embedssyn, sakramentsyn, forståelsen af lov og evangelium m.v.

I udgangspunktet er der en sund og vedkommende udfordring at hente i den missionale tankegang, som vi ikke for hurtigt skal blive færdige med. Heller ikke i vores missionsbevægelser, selvom den missionale strøm er opstået i økumeniske drøftelser, er påvirket af evangelikale (især karismatiske) bevægelser og har åbenlyse mangler i forhold til en sund evangelisk-luthersk teologi.

Mere fokus på kirken end på Kristus

Hermed nogle betragtninger omkring det sidste:

Jeg fornemmer eksempelvis den fare, at mission bliver mit/menighedens liv og projekt udadrettet på bekostning af en tydelig retning mod Kristus og hans nåde alene.

Det sker, når menigheden som tolkningsramme får fortrinsret og nærmest konstituerer fællesskabet i forhold til nådemidlerne som gave og grundlag for menighedens liv og mission. Samme kritiske bemærkning ➤

Om bogen; Jeg savner generelt en større kritisk refleksion over, hvad der teologisk principielt er på spil

kommer f.eks. frem i Asger Chr. Højlund indlæg (s.166): "Uden dette bliver alle tiltag alt for let til rene menneskelige anstrengelser. Det kommer til at dreje sig om, hvad vi skal gøre og stable på benene."

Hertil kommer også min reservation over for den Gudsrige-forståelse, som fremkommer blandt de mest toneangivende i dansk kontekst, med præg af karismatisk ekklesiologi (læren om kirken, *red.*): at der mest er tale om en realisering af Guds kongehæder, som kan rumme en sammenblending af Guds ånd og menneskets ånd, af Guds rige og Guds vilje, af retfærdiggørelse og helliggørelse.

Endvidere vurderer jeg, om der i denne sammenhæng ikke bliver en særlig densidig Gudsrige-forståelse, der ender med et meget stort fokus på, hvad "kirken" er, hvad kirken kan og skal (f.eks. s.141) – og dermed fokus på mig selv, og hvad jeg skal. Altså mindre fokus på Kristus og hans kraft.

Tankerne må oversættes

Jeg oplever også en tendens til overvægt af teoretiske overvejelser om "missional kirke", men savner mere aktuel praktisk anvisning og implementering. Jeg deler det synspunkt, som Mogens Mogensen udtrykker: "... måske endnu vigtigere bliver

det at forsøge at omsætte disse teologiske refleksioner til kirkelig praksis i folkekirkens mange menigheder" (s.87).

Ind i en folkekirkelig sammenhæng blev det (overraskende) formuleret i Betænkning 1477 i 2006 om folkekirkens overordnede opgave: "Folkekirkens mission som kristen kirke er at forkynde Kristus som hele verdens frelser," hvorfor folkekirken bør satse mere på mission, undervisning og diakoni (sml. s.97). Om der vil ske større ændringer af struktur og gives mere arbejdsfrihed til at lede kirken ud fra denne mission og være relevant ind i samtiden, ser jeg spændt frem imod.

Jeg håber, at det kan ske, uden at "missional kirke" (også i en luthersk kontekst) havner i at være et luftigt begreb, der rummer alle former for teologi – og dermed giver plads til at være på kollisionskurs med kirkens bekendelsesgrundlag. Det kan man godt frygte, hvis der skal være plads til den vanlige folkekirkelige rummelighed i læremæssige spørgsmål, også når det gælder mission, diakoni og undervisning.

De forskellige artikler i bogen rummer ikke et fælles syn på, hvordan "missional kirke" skal overføres til dansk kontekst. Det er en styrke! For den samtale er bestemt ikke afsluttet, men nærmest først begyndt.

Bogen rummer bl.a. et udkast til konturer for en missional luthersk ekklesiologi, som er med til at understrege de grundlæggende forhold, vi må tænke igennem i en "oversættelse".

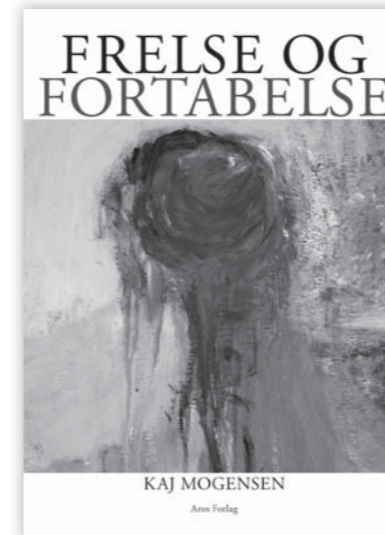
Klædt på til samtale

For mig giver det mest mening at se begrebet *missional kirke* som en *rammetænkning* for bedre at integrere kirke og mission i sendelsen til verden – også sådan som det må komme til udtryk hos os lokalt – frem for at se begrebet *missional kirke* som et *teologisk paradigme*, som man er nødt til at indrette al menighedsliv efter for at kunne mene, at man er i mission.

Bogen giver en god indføring til at forstå tankerne og historien bag *missional kirke* og udfordrer til at se dette ind i den aktuelle kirkevirkelighed. Jeg savner dog generelt en større kritisk refleksion over, hvad der teologisk principielt er på spil for en luthersk teologi, og hvordan en *luthersk missional ekklesiologi* kan formes, *uden* at arvesølvet glider i baggrunden.

Enhver, som vil klædes på til den fremtidige samtale herom, anbefales at læse de forskellige bidrag i bogen – til videre refleksion.

AF ASGER CHR. HØJLUND



Frelse og fortabelse

Kaj Mogensen
Aros Forlag 2012
437 sider, kr. 349,-

Kaj Mogensen, som gennem mange år har stået som den hjemlige hovedtalsmand for "læren om alles frelse" (eller som han selv hellere vil kalde det: "alforsoningen"), har nu fået skrevet den store bog om emnet, *Frelse og fortabelse*. Bogen er på hele 437 sider, med fyldig litteraturliste og register. Her skal der tydeligvis aflægges et samlet regnskab.

Mogensens store modstander er "læren om den dobbelte udgang": tanken om, at nogle på dommens dag vil blive fordømt til evig pine. Den dobbelte udgang hører ganske vist indiskutabelt med til kristen tro i store dele af kirkens historie – Mogensen er helt med på, at det er sådan, vores lutherske bekendelse lærer (CA 17), og at dette går tilbage til i hvert fald et af vores oldkirkelige bekendelsesskrifter.

Men det er efter Mogensens opfattelse ikke desto mindre en helt igennem fordrejet lære, som han ikke kan bruge stærke ord nok til at vise sin afsky for – bogen er skrevet med stor lidenskab. Og så er læren om den dobbelte udgang efter hans mening stik imod Bibelens lære. Det er ikke mindst det, han vil bruge bogen til at vise.

Omfattende, men overfladisk bibellæsning

Gennemgangen af relevante bibelske temaer og tekster, lige fra skabelsen til Åbenbaringsbogen, fylder langt over halvdelen af bogen. Hvordan gør han så det?

Når jeg netop på grund af de bibelske tekster (og intet andet, Mogensen!) ikke for længst har opgivet den klassiske tro, virker det lidt rystende, når det igen og igen med stor frimodighed og sikkerhed siges, at der ikke er noget i Bibelen (bortset måske fra enkelte, meget perifere udsagn), der taler for læren om en dobbelt udgang.

Men det er netop her, man hurtigt bliver træt langt ind i sjælen. Jeg skal bestemt ikke tage fra Mogensen, at han arbejder meget mere med de bibelske tekster, end mange af hans danske meningsfæller gør. Teologi er for ham på ingen måde noget, vi driver løsrevet fra Bibelen. Så på den måde er der, eller burde der være, en god mulighed for samtale.

Men på trods af den ofte ganske minutøse tekstlæsning sidder man alligevel igen og igen tilbage med en frustration over, hvor overfladisk dette er, og hvor let han kommer om ved de tekster, der ser ud til at tale imod det, han selv står for. ➤

Om forfatteren; Jeg skal bestemt ikke tage fra Mogensen, at han arbejder meget mere med de bibelske tekster, end mange af hans danske meningsfæller gør

Dominerende forståelsesnøgle

Som f.eks. i lignelsen om verdensdommen i Matthæusevangeliet 25. Mogensen bruger som altid god plads på at præsentere teksten og de tolkningsvanskeligheder, den rummer. På den måde er han bestemt ikke overfladisk. Paralleller og tolkningsmuligheder inddrages. Og han er med på, at lignelsen kan ligne visse jødiske (apokalyptiske) tanker om en afsluttende verdensdom.

Men når han alligevel afviser denne mulighed, sker det med nogle utroligt hurtige og løse påstande: Ordene *velsignelse* og *forbandelse*, som bliver brugt om udfaldet af dommen, hører i Bibelen altid dette liv til. Teksten handler derfor om en ransagende forkyndelse af, om vi i dette liv vil leve i det forhold til næsten, som der er velsignelse i, eller ikke. Teksten siger dermed ikke noget om en *endelig* dom. Dommen er i det hele taget altid kun det næstsidste. Til sidst er og bliver Jesus frelseren og forsoneren, som frelser alle.

Hvor står det lige i teksten? Det bruger Mogensen ikke meget plads på at svare på. Han har nemlig en forståelsesnøgle, som han begynder sin bog med at præsentere: "Troen på ... at Gud elsker mennesker med en livgi-

vende, selvhengivende og magtfuld kærlighed, troen på, at alle mennesker er omfattet af Jesu Kristi forsonergerning" (s.14).

Bibelske ord som *genoprettelse* eller *genfødsel* giver ifølge Mogensen kun mening, hvis den omfatter alt. Hvis bare en enkelt gik fortabt, ville det betyde, at Djævelen var stærkere end Gud. Så enkelt og så entydigt kan det siges. Det er altså på forhånd udelukket at forstå teksterne som udsagn om en dobbelt udgang, også selv om der er ting i dem, der *kunne* tolkes i den retning. Derfor den hurtige behandling af de vanskelige spørgsmål.

Det er ikke lige den slags bibellæsning, der fungerer, hvis man gerne vil overbevise den, der læser Bibelen, sådan som kirken har læst den lige siden dens første dage (og ikke, som Mogensen helt uhistorisk siger: fra en gang i 400-tallet).

Dommen forstås som *renselse*

Det er ikke sådan, at Mogensen udelukker synden og dommen. Der er en ondskab, der er kommet ind i verden, og som Gud vil gøre noget ved. Derfor hører dommen grundlæggende med til kristen tro, fordi der ikke er noget opgør med synden uden dom. *Men* da Jesus samtidig har tilintet-

gjort synden for alle mennesker og derfor vil frelse alle til sidst, så handler dommen alene om en afsløring af det i os, som ikke var af Gud. På den måde bliver dommen en *renselse*, ikke en *adskillelse*.

Jeg skal ikke sige, at der ikke er noget i Mogensens bog, der har udfordret mig. I hans gennemgang af Paulus peger han på, at udtryk som "alt er sammenfattet i Kristus" har et omfattende perspektiv, som vi har godt af at lade os udfordre af – selv om han også her kommer alt for let om ved nogle tekster, der helt tydeligt forudsætter en dobbelt udgang.

Men noget af det, som bliver stående som en uoverstigelig hindring for at antage Mogensens budskab, er, at det gør frelsens gave til den største selvfølge og noget, vi nærmest har ret til.

Mogensen afviser ganske vist igen og igen, at dette skulle være konsekvensen af en alforsoningslære. Men hans hån og foragt over for enhver tanke om, at Gud skulle lade nogen gå fortabt, modsiger ham. Alttså: Gud har bare at frelse alle mennesker! Hvordan kan det hænge sammen med taknemmelighed? Taknemmelighed forudsætter, at der var en anden mulighed, nemlig at man gik fortabt.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Krop og seksualitet

Der er sex overalt. Ikke mindst før og uden for ægteskabet.

Er der egentlig evigt gyldige grunde til at vente med det til ægteskabet?

Og hvordan kan vores krop – med dens seksuelle længsler – være et tempel for Helligånden?

Læs mere om Guds gode tanker med krop og seksualitet – og om menneskers vildspor.

**lm**

LUTHERSK MISSION

budskabet*FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO**ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER**INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION*